

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΘ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308

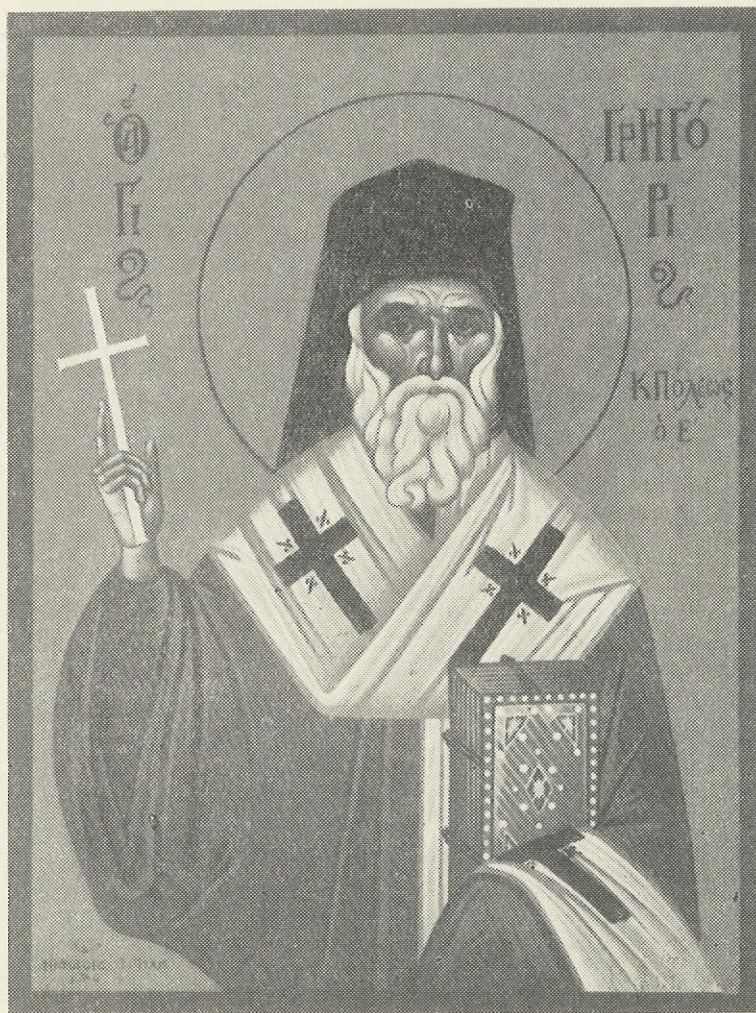
1 ΜΑΪΟΥ 1980

ΑΡΙΘ. 9

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο Ε΄

Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε΄,
— Κ. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ,
Ὁμ. Καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθη-
νῶν, Ἀποστολικοὶ Πατέρες, τοῦ Ἁγίου
Ἰγνατίου Ἀντιοχείας Ἐπιστολαί, Β΄
Μαγνησιεῦσιν. — Σεβ. Μητροπ.
Κοζάνης κ. Διονυσίου,
Εἶναι ἐγκλημα!.. — Σεβ. Μητροπ.
Γόρτυνος κ. Θεοφίλου,
Ἔχομε ἀνάγκη ἀπὸ προσευχῆ. —
Εὐαγγ. Θεοδώρου, Ἀντιπρ.
Παν)μίου Ἀθηνῶν, Χριστιανικὴ Ζωὴ καὶ
σωματικὴ ὑγεία. — Δημ. Φερού-
ση, Ἡ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας. —
Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις
σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες
ἀπορίες. — Σπ. Μελά, Ματωμέ-
να ράσα. — Ι. Μ. Χατζηφώτη,
Γρηγόριος ὁ Ε΄ καὶ Ὀδησσός. — Σεβ.
Μητροπ. Σάμου, Φροντιστή-
ριο Χριστοῦ. — Κ. Σαρδελῆ, Ὁ
Προφήτης τοῦ Γένους. — Δημ. Σ.
Μπαλάνου, Οἱ πνευματικοὶ πα-
ράγοντες τοῦ 1821. — Βασ. Μου-
στάκη, Ἀκόμη καὶ μετὰ τὸ φόβο. —
Ἐπικαιρά. — Τὸ Βιβλίον.
— Ε. Π. Λ., Εἰδήσεις ποῦ ἐνδιαφέρουν
τοὺς ἐφημερίους.

Ὡς ποιμένα πανάριστον καὶ Μαρτύρων ὁμότροπον,
ιερὲ Γρηγόριε εὐφημοῦμέν σε· ὅτι θανεῖν προτετί-
μηκας, ὑπὲρ τῶν προβάτων σου, καὶ ἐχθροῦ τοῦ
δυσμενοῦς, τὴν ὄφρυν καὶ τὸ φρύαγμα κατεπάτησας·
διὰ τοῦτο στεφάνῳ ἀφθαρσίας, ὡς κλεινὸς Ἱερομάρ-
τυς παρὰ Χριστοῦ ἐστεφάνωσαι.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς
Διακονίας, Ἰακίου 1 — Ἀθήνα: 140.
Προϊστ. Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ.
Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΕΙΝΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑ!..

Τοῦ Μητρ. Σερβίων καὶ Κοζάνης

κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

“Ὅ,τι κάνει ἕνας ποιμένας πού φυλάγει πρόβατα, τὸ ἴδιο κάμνει καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ τοὺς ἱερούς ποιμένας τῆς διώχνει τοὺς λύκους γιὰ νὰ σώσῃ τὰ πρόβατα. Αὐτὸ εἶναι χρέος ἱερὸ ἀπέναντι καὶ στοῦ Θεοῦ καὶ στοὺς πιστοὺς. Τόσο ἱερὸ εἶναι τὸ χρέος τοῦτο, πού ἂν τὸ καλέσῃ ἡ ἀνάγκη, οἱ καλοὶ ποιμένες βάζουν τὴ ζωὴ τους «ὕ π ἐ ρ τ ῶ ν π ρ ο β ᾶ τ ω ν».

Μὰ κι αὐτὸ μόνο δὲν εἶναι ἀρκετό. Αὐτὸς βέβαια εἶναι ὁ ἀγώνας τῶν ἱερῶν ποιμένων ἐναντίον τῶν λύκων. Μὰ ὁ ἀγώνας αὐτὸς εἶναι κοινός, καὶ τῶν ποιμένων καὶ τῶν πιστῶν. Ἀλλοίμονο, ἂν οἱ ποιμένες, μὲ ὅλα τὰ μέσα πού ἔχουν — καὶ μὲ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τὸ θάνατό τους — ἀγωνίζονται γιὰ νὰ διώξουν τοὺς λύκους, γιὰ νὰ σώσουν τὰ πρόβατα καὶ στὸν ἀγώνα τους εἶναι μόνοι. Καὶ τὰ ἄλογα πρόβατα, ὅταν πέσῃ λύκος στοῦ μαντρί καὶ τρέχουν οἱ μπιστικοὶ καὶ γαυγίζουν τὰ σκυλιὰ γιὰ νὰ τὸν διώξουν, καὶ τὰ ἄλογα λοιπὸν πρόβατα σ’ ἐκείνη τὴν ὥρα καταλαβαίνουν ποῖός εἶναι ὁ προστάτης καὶ ποῖός εἶναι ὁ ἐχθρός. Πῶς λοιπὸν δὲν θὰ πρέπει νὰ τὸ καταλαβαίνουν τὰ λογικὰ πρόβατα, οἱ πιστοί;

Γι’ αὐτὸ ἀλλοίμονο στὸν ποιμένα κι ἀλλοίμονο στὴν ποιμνὴ, πού ὅταν πέσουν σὰν λύκοι οἱ αἰρετικοὶ καὶ κάνουν θραῦσι, ὁ ποιμένας φωνάζει καὶ μένει μόνος του, καὶ οἱ πιστοὶ πηγαίνουν καὶ πέφτουν σὰν τυφλοὶ στοῦ λύκου τὸ στόμα. Τὸ λιγώτερο πού χρειάζεται, ἂν δὲν μποροῦν νὰ κάμουν τίποτ’ ἄλλο, εἶναι νάχουν οἱ πιστοὶ ἐμπιστοσύνη στοὺς ποιμένας τους καὶ νὰ πιστεύουν πῶς μόνον μέσα στὴ μάντρα τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἀσφάλεια καὶ θρῖσκουν σωτηρία.

Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι χθεσινή, δὲν εἶναι ἀνθρώπινο κατασκεῦασμα. Ἔρχεται ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ κρατεῖ τὴν παράδοσι δύο χιλιάδων χρόνων. Τὴν ἱδρυσεν ὁ Χριστός, τὴν ὠργάνωσαν οἱ Ἀπόστολοι, τὴν ἐποίησαν οἱ Πατέρες, τὴν πότισαν μὲ τὸ αἷμα τους οἱ Μάρτυρες, τὴν ἐμόρναν μὲ τὰ δάκρυα καὶ τίς προσευχὰς τους οἱ Ὅσιοι. Θὰ εἶναι πολὺ τολμηρὸς καὶ ἀσεβὴς ἐκεῖνος, πού θάρρῃ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ θεῖο θεσμὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ εἶναι πολὺ ἄμυαλος μὰ καὶ ἀχάριστος ἐκεῖνος, πού μέχρι χθὲς ἦταν παιδί τῆς Ἐκκλησίας καὶ σήμερὰ ἀκούει τί τοῦ λέει ὁ κάθε αἰρετικός· ὁ λύκος, πού σκοπὸ ἔχει νὰ κάμῃ τὴ δουλειά του.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ*

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ἄμ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

6. Ἡ περὶ τῆς ἐνταῦθα πρόκειται «Μαγνησίας» (ἢ Ἀσιανή, κατὰ τὸν Θουκυδίδην VIII, 50) ἤτο «ἡ ἐπὶ Μαϊάνδρῳ» πόλις ἐν Ἰωνίᾳ (Καρία) ὑπὸ τῆς φυλῆς τῶν Μαγνητῶν (Θεσσαλίας) ἰδρυθεῖσα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μαϊάνδρου καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ παραποτάμου Ληθαίου, δυτικῶς δὲ τῆς πόλεως τοῦ Ἀϊδινίου. Τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ἐξέθεσεν ὁ O. Kern, Die Gründungsgeschichte von Monembasia am Maeander, Berlin 1894. Περιληπτικὴν ἱστορίαν ἰδὲ καὶ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Ἐλευθερουδάκη καὶ τῇ Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ Πυρσοῦ. Ἄξιον ἰδιαίτερας μνείας εἶναι τὸ ἄρθρον τοῦ Büchner, Pauly-Wissowa-Kroll, RE 1928, 27, 471/2. Τὴν ἐν τοῖς Τακτικοῖς θέσιν τῆς ἐπισκοπῆς Μαγνησίας παρὰ τῷ Μαϊάνδρῳ, ὑπαγομένης εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἐφέσου, δύναται τις νὰ ἀναζητήσῃ εἰς τὰ ἀκόλουθα πηγαῖα ἔργα: Ernest Honigmann, Le Synekdemos d' Hiéroklès et l'opuscule Géographique de Georges de Chypre. Bruxelles 1939 σ. 21, Nr. 659, 4. Henricus Gelzer, Georgii Cyprii descriptio orbis Romani. Lipsiae 1890 σ. 6: Β. Ἐπαρχία Ἀσίας. Ὁ Ἐφέσου μητροπολίτης, ἔχων ὑπ' αὐτὸν 37 ἐπισκοπὰς, ἔρχεται δὲ εἰς τὴν σειρὰν γ' ὁ Μαγνησίας πρὸς Μαϊάνδρον. Γερασίμου Ι. Κονιδάρη, Αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ Οἴκου-μενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡ «Τάξις» αὐτῶν. Ἀθ. 1934, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς σ. 26 ἔ. καὶ τὸν Πίνακα Α'. Συνοπτικὸν Πίνακα τῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν Ἐπισκοπῶν μετὰ τῆς ὀνομασίας αὐτῶν κατὰ τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν ἰδὲ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ W. M. Ramsay, The historical Geography of Asia Minor. Amsterdam 1962 (φωτομηχανικὴ ἀνατύπωσις τῆς πρώτης ἐκδόσεως) σ. 104 ἔ. A. Cities and Bishopsrics of Byzantine Asia. Πβλ. καὶ σ. 421, 422 καὶ 432.

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 66 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

ΕΧΟΜΕ ΑΝΑΓΚΗ ΑΠΟ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Του Μητρ. Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

“Αν είμαστε χριστιανοί καλοί, τότε όπως είπαμε στο προηγούμενο φύλλο, τότε όφείλομε, θέλομε, διψάμε, νοιώθoμε τήν ανάγκη πάντα νά προσευχόμεθα.

Πάντα, αν είναι δυνατό, νά είμαστε γονατισμένοι. Πάντα με τὰ χέρια υψωμένα. Νά νοιώθoμε πώς είμαστε παιδιά του. Πώς είμαστε δεμένοι με τόν ούρανό. Πώς πάντα κτυπάμε τ' ούρανού τήν πύλη και πάντα δοξολογούμε τόν Πλάστη. Πώς πάντα σάν αδύνατοι κάτι ζητάμε και πώς όταν είμαστε χαρούμενοι γονατίζομε και τόν ευχαριστούμε.

«Προσεύχομαι συχνά και πάντα» σημαίνει πώς συχνά και πάντα νοιώθω τήν ανάγκη νά σκύδω «επί τήν πηγήν». Νά ζητώ με τήν πνοή μου νά ένωθώ με τήν πνοή Του. Αφού με τήν πνοή Του κινούμαι και συγγενεύω μ' αυτή, σάν «ψυχή ζώσα» και δέν μπορεί νά ζήση ψυχή χωρίς προσευχή. Σε μία μόνο στιγμή, στη στιγμή τής προσευχής, ή ψυχή, βρίσκει: τή ρίζα της, τή φύση της, τήν πηγή της. Χωρίς αυτή δέν είναι δυνατό νά ζήση. Προσεύχομαι, σημαίνει: «πιστεύω». Θά πει «δοξολογώ». Κι ακόμα σημαίνει, διακηρύττω τήν καταγωγή μου, τή φύση μου και τήν πατρίδα μου. Προσεύχομαι σημαίνει, πώς ξέρω, πώς γνωρίζω, πώς κατέχω τήν αδυναμία μου, πώς γνωρίζω και τήν πηγή και τή δύναμη πού τρέχει στην πηγή. Γι' αυτό και γονατίζω και γυρεύω. Κι ακόμα σημαίνει, πώς έχω συνείδηση, πώς δέν ξεχνάω τήν όφειλή μου, τόν Ευεργέτη μου, τόν Σωτήρα, τόν Έλευθερωτή. Και πώς γι' αυτό γονατίζω.

Θέλω με τήν ευγνωμοσύνη μου νά τόν ευχαριστήσω. Ούτε στιγμή δέν αφήνω νά περάση χωρίς τήν προσευχή, όπως και χωρίς ν' αναπνεύσω δέν μπορώ νά κάμω. Πρέπει νά διατηρώ τήν επικοινωνία και με τόν φόδο, μη ξεχάσω τήν καταγωγή μου. Μ' αυτή παίρνω δύναμη. Διατηρώ τήν έπαφή μου με τόν δυνατό και με τόν σοφό και γεμάτο καλοσύνη Κύριο.

Μπορεί θέδαια νά ζητήσω κάτι και νά μη είσρακούστω. Διότι μπορεί και κάτι ασύνετο και άσκοπο νά ζητήσω. Μπορεί κάτι νά μη είναι συμφέρον μου. Μπορεί κάποια δοκιμασία νά πρέπει νά τήν περάσω για νά συνειστώ. Και νά φαίνεται πώς δέν είσρακούσθηκα ή προσευχή μου. Δέν θά σημαίνει πώς μείναν οι ούρανοι δουδοί, σ' αυτό πού ζητούσα. Δώσαν άπλως, για τόν καλό μου, άπάντηση άρνητική. Δίνουν όμως πάντα και δύναμη στη δοκιμασία, όταν κρίνουν ότι πρέπει νά πιώ τόν ποτήρι, δίνουν και δύναμη, για νά ξεπεράσω τή δύσκολη στιγμή.

Κι ό Κύριος προσευχήθηκε, τή νύχτα εκείνη τή φοβερή, στη Γεθσημανή. Ζητούσε κάτι. Ζητούσε «νά παρέλθω άπ' Αυτόν», όμως αν ήταν δυνατό, «έκείνο τόν πι-

κό ποτήρι». Ήταν μία σκληρή στιγμή. Πολεμούσε και με τήν ανθρώπινη φύση. Ζητούσε αν ήταν δυνατό νά τόν άποφύγη. Δέν ήταν όμως αυτό τόν θέλημα τού Πατέρα. Και μείναν και για τόν Χριστό «άνθρωπο» εκείνη τή νύχτα, κλειστοί οι ούρανοι. Δέν μείναν όμως και δουδοί. Όταν σηκώθηκε ήταν ματωμένα τά γόνατά Του. Όταν όμως πήγαινε νά παραδοθή ήταν σταθερά τά δήματά Του.

Τότε πού παραδόθηκε είχε μία καρδιά άπίθανα δυνατή. Και τά στήθη Του ήταν ειρήνη γεμάτα. Βάδιζε πρós τόν πάθος, μετά τήν προσευχή, πρós, ήρεμος, ώραιος και δυνατός. Κι όμως ήξερε πώς έπρόκειτο σέ λίγο νά σταυρωθή.

Αυτή τή δύναμη, νά μπορή ως «άμνος άμμος εναντίον τού κείροντος Αυτόν» νά μείνει «άφωνος», τήν πήρε με τήν προσευχή. “Αν μπορούσε ν' άπλώνη τά χέρια έτσι, σά νά θέλη ν' άγκαλιάση αυτούς πού τόν σταύρωσαν, ήταν γιατί προηγήθηκε προσευχή. Γι' αυτό πρέπει κι έμεις πάντοτε νά προσευχόμεθα σάν χριστιανοί, σάν άνθρωποι με πάθη, σάν μικροί και ταπεινοί, πού δέν πρέπει νά μείνομε τέτοιοι, σάν πολεμοί και σάν πολέμαρχοι.

Έρχονται συχνά σύννεφα. Τά σύννεφα μεριάζουν μεριάζουν άπό τού Χριστού τόν χέρι, τουλάχιστον νά τόν ξέρομε πώς έλόγου μας δέν μπορούμε. Φτάνει κάποτε καταγίδα. Μόνον θεία δύναμη τήν καθησυχάζει. Σηκώνονται συχνά κύματα και γίνεται φουρτούνα μεγάλη. Πρέπει νά ξέρομε και νά μπορούμε νά τόν φωνάξομε, για νά φτάνη. Τή θάλασσα, έμεις, μόνο νά τήν μαστιγώνομε μπορούμε. Σάν τόν Εβέρξη. Τούτη τή θάλασσα μάλιστα, πού τή σηκώνουν τά πάθη και τά μίσση, μόνο μία θερμή προσευχή τήν ήρεμεί. Μόνον αν εκείνος φτάσει στη φωνή μας, τήν καθησυχάζει.

Προσευχόμεθα, λοιπόν, και «μη προσευξόμεθα Φαρισαϊκώς άδελφοί». “Οχι: Φαρισαϊκά κι όχι τυπικά και ψυχρά κι όχι χωρίς συμμετοχή, με τή σκέψη και τήν καρδιά. Νά μη «βαττολογούμε» και νά ξέρομε τί ζητάμε. Νά μη γυρεύομε νά μεταβάλη τά σχέδιά του ό Δημιουργός. Νά μη ζητάμε «σώνει και καλά» νά μάς ύπακούση. Για νά γίνη τόν δικόν μας θέλημα τόν πτωχόν. Νά θέλομε και νά ποθούμε, τόν δόσιμο τ' ούρανού νά μη έχη άπό τή φτώχεια πού κρατάμε στην καρδιά μας, αλλά νά μετέχουν σ' αυτό τά πλούτη τ' ούρανού, πού κρατάνε τού Χριστού μας ή καρδιά και τόν χέρι Του.

Νά προσευχόμεθα όταν έρχονται πειρασμοί και μάς πολεμάνε, για νά μπορέσομε νά νικήσομε. Νά προσευχό-

Συνέχεια στη σελ. 92

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀντιπροτάνεως Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ἡ χριστιανικὴ ἀγωγή, κατὰ τὸν Γρηγόριο Νύσσης, πρέπει νὰ εἶναι «διδυμοτόκος», ἀποβλέποντας ἀφ' ἑνὸς στὴν μόρφωση τῆς ψυχῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου στὴν διάπλαση καὶ «εὐσημοσύνην» τοῦ σώματος (Γρηγορίου Νύσσης, Ἐξηγήσεις ἀκριθῆς εἰς τὰ ἄσματα τῶν ἀσμάτων, Migne Ἐ.Π. 44, 928). Ἡ ζωὴ εἶναι πολυτιμότερο ἀγαθόν. Γι' αὐτὸ ἡ φροντίδα γιὰ τὴν υἰεία εἶναι καθήκον. Ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, κατὰ τὸν Μ. Βασίλειο, εἶναι «φιλανθρωπία» καὶ «υἰείας χορηγός». Γι' αὐτὸ ὅποιος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐξασφάλιση τῆς υἰείας «ἐπιτυχάνει τῆς πρεπούσης κρίσεως» καὶ δὲν «διαμαρτάνει τοῦ καθήκοντος» (Μ. Βασίλειο, Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐὐσταθίω ἀρχιάτρω, Migne Ἐ.Π. 32, 684). Ἰσως τονίζει αὐτὸ ὁ ἱερός πατήρ, γιατί οἱ Ῥωμαῖοι εἶχαν διαδώσει τὴν περιφρόνηση πρὸς τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη, τὴν ὁποία θεωροῦσαν ὡς εὐτελεῖς ἐπάγγελμα, προωρισμένο γιὰ δούλους. Περὶ τὴν μελέτη τῆς ἱατρικῆς ἠσχολεῖτο καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ ὁποῖος «εἰς ἕξιν τῆς τέχνης ἀφίκετο» (Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἐπιτάφιος εἰς Βασίλειον, Migne Ἐ.Π. 36, 528).

Ἐπειτα πολλοὺς αἰῶνες πρὶν νὰ ἐμφανισθῇ ἡ σημερινὴ «ἱατρικὴ τῆς προσωπικότητος» ἢ «ψυχοσωματικὴ ἱατρικὴ» ἢ ὁποία ἀναγνωρίζει τὴν ἐπίδραση τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος πάνω στὸν σωματικὸ καὶ τονίζει ὅτι οἱ περισσότερες ἀσθένειες ἔχουν ψυχικὰς αἰτίες, ὁ μὲν Ναζιανζηνὸς τόνιζε, ὅτι «γῆρας λύπαι τίκτουσιν» (Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἐπὶ ἠθικά: λδ' γνωμικὰ δίστιχα, Migne Ἐ.Π. 37, 923), ὁ δὲ Μ. Βασίλειος μέσα στὰ νοσοκομεία τῆς «Βασιλειάδος» φρόντιζε νὰ θεραπεύωνται γρηγορώτερα οἱ ἀσθενεῖς μὲ τὴν τόνωση τῆς ψυχῆς. Ὁ ἰκανὸς ἱατρός, ὅπως ἔλεγε, «οὐ μὲχρι τῶν σωματικῶν περιορίζει τὴν ἐκ τῆς (ἱατρικῆς) τέχνης χάριν, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχικῶν ἀρρωστημάτων ἐπινοεῖ τὴν διόρθωσιν» (Μ. Βασίλειο, ἔνθ' ἀνωτ., 684 - 685),

Ἡ ὅλη χριστιανικὴ παράδοση ἐξαίρει τὴν ἐπίδραση τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος πάνω στὴν ὅλη σωματικὴ κατάσταση. Τὰ βιβλικὰ καὶ λειτουργικὰ κείμενα διακηρύττουν, ὅτι «καρδίας εὐφραينوμένης θάλλει πρόσωπον» καὶ ὅτι, ὅταν «φοβῆται τις τὸν Κύριον καὶ ἐκκλίνη ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τότε ἴσασιν ἔσται τῷ σώματι» αὐτοῦ καὶ «ἐπιμέλεια τοῖς ὀστέοις αὐτοῦ». Ἀντίθετα «οὐκ ἔστιν ἴσασιν ἐν τῇ σαρκὶ μου ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς σου, οὐκ ἔστιν εἰρήνη ἐν τοῖς ὀστέοις μου ἀπὸ προσώπου τῶν ἁμαρτιῶν μου» (Ψαλμ. λζ'). Κατὰ τὴν μαρτυρία τῆς «ψυχοσωματικῆς ἱατρικῆς», «πᾶσαι αἱ ὀργανικαὶ λειτουργίαι μὲχρι καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον ἀδηλῶν βιολογικῶν ἐκδηλώσεων διατελοῦν συνεχῶς ὑπὸ ἀδιαλείπτως ἐπενεργούσας ψυχικὰς

ἐπιδράσεις» (Μ. Γεροῦλάνου, Αἱ ψυχικαὶ ἐπιδράσεις ὡς νοσογόνος παράγων, Ἀθήναι, 1948, σ. 19). Οἱ πλεῖστες ἀπ' τὴς ἀσθένειες, ὅχι μόνον τὴς λειτουργικῆς, οἱ ὅποιες παρουσιάζουν διαταραχὰς τῆς λειτουργίας τῶν ὀργάνων, μὰ καὶ τὴς ὀργανικῆς, οἱ ὅποιες παρουσιάζουν βλάβες σ' αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ὄργανα, ἔχουν ὡς αἰτία μιὰ ἀνώμαλη ψυχικὴ κατάσταση.

Κατὰ τὴν μαρτυρία τῶν ἱατρῶν, τὰ ἐχθρικά πρὸς τὸν πλησίον αἰσθήματα καὶ πάθη, ἢ κακεντρέχεια, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἢ ἐκδικητικὴ καὶ κακουργικὴ διάθεσις δὲν βλάπτουν ἀπλῶς τὴν ψυχὴ, ἀλλὰ δηλητηριάζουν κυριολεκτικὰ καὶ πραγματικὰ τὸν ὀργανισμό, τὰ κύτταρα καὶ τὸ αἷμα, ὅπως ἀκριθῶς ἐνεργοῦν οἱ τοξικὲς οὐσίες, ὁ ἴδς τῶν φαρμακερῶν ζώων, οἱ τοξίνες τῶν παθογόνων μικροβίων καὶ οἱ πτωμαίνες τῶν θνησιμαίων (Ἄλ. Γεωργιάδου, Ἡ ἐπιστήμη περὶ ἠθικῆς, Ἀθήναι, 1938, σ. 18).

Ἐπειτα ἡ ἔλλειψη τῆς χριστιανικῆς γαλήνης, χαρᾶς, πραότητος, ἐγκρατείας ἢ ἀπουσία τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδας καὶ ὑπομονῆς ἢ ἀγωνιώδης μέριμνα ὁ φόβος καὶ ἡ ἀνησυχία ἀπ' τὴν ὀλιγοπιστία οἱ ποικίλες καταχρήσεις τῆς σύγχρονης ἀντιχριστιανικῆς ζωῆς — ἅλα αὐτὰ προκαλοῦν καρδιακὰ νοσήματα, «ὀπέρτασιν, ἐπιηρεάζουν τὰ νεῦρα τοῦ στομάχου, μεταβάλλουν τοὺς γαστρικοὺς χυμοὺς τοῦ στομάχου ἀπὸ κανονικοὺς εἰς μὴ κανονικοὺς καὶ συχνάκις ὀδηγοῦν εἰς τὰ ἔλκη αὐτοῦ» καὶ σὲ διάφορες νευρικὲς διαταραχὰς Dale Carnegie, Ἐξὼ ἢ στενοχώρια, μετφρ. Κίμωνος Πρινάρη, Ἀθήναι, σ. 34 - 37).

Ὁ ἀντιχριστιανικὸς τρόπος τῆς ζωῆς γενικὰ βλάπτει σημαντικὰ τὴν υἰεία τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὸν κορυφαῖο ψυχίατρο Jung, «ἡ κυρία αἰτία τῆς νευρώσεως τῶν ἐνηλίκων εἶναι ἡ ἔλλειψις θρησκευτικότητος» καὶ «οὐδεὶς ἔχει τῷ ὄντι ἰαθῆ, ὅστις δὲν ἀπέκτησε τὴν ἑαυτοῦ θρησκευτικότητα» (Σπ. Καλλιὰφα, Τὸ περὶ ψυχῆς πρόβλημα, Ἀθήναι 1938, σ. 61),

Ἀντίθετα, ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ ἐγκαθιδρυθῇ στὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, τότε βασιλεύει μέσα σ' αὐτὴν καὶ «φρουρεῖ» αὐτὴν ἢ «πάντα νοῦν ὑπερέχουσα» γαλήνη καὶ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ καὶ αἴρεται τὸ χάος τῶν ἐσωτερικῶν συγκρούσεων καὶ ἀντιθέσεων, οἱ ὅποιες εἶναι ἢ κυρία αἰτία πολλῶν ψυχικῶν, νευρικῶν καὶ ὀργανικῶν ἀσθενειῶν. Ὡστε ἡ χριστιανικὴ ζωὴ, δημιουργώντας ἀρίστη ψυχικὴ κατάσταση, εὐεργετεῖ σημαντικὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, γιατί ἐξασφαλίζει σ' αὐτὸ τὴν σπουδαιότερη προϋπόθεση τῆς σωματικῆς υἰείας.

Ἡ δύναμη τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ κ. Δημ. Φερούση

«Ὁλόκληρο τὸ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ὁλόκληρο τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Θεάνθρωπος. Ὁλόκληρο τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου ἐγκρίεται στὸ ὅτι ὁ Θεὸς ἐγένε «σάρκα», ὅτι δηλαδὴ στὸ ἀνθρώπινο σῶμα κατοίκησε ὅλο τὸ πλῆρωμα τῆς θεότητάς Του μὲ ὅλες τῆς θεῖες δυνάμεις καὶ τελειότητες, δηλαδὴ, ὅλο τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ».

Ἡ ἅγια Ἐκκλησία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἓνα θαῦμα γιατί ὁλόκληρο τὸ μυστήριον τῆς χριστιανικῆς πίστεως περιέχεται μέσα σ' αὐτή.

Ἡ ὑπόστασή της εἶναι αἰώνια, ἀφοῦ ὁ Θεάνθρωπος, ποῦ εἶναι ἡ κεφαλή της, εἶναι αἰώνιος. Γι' αὐτὸ καὶ μέσα στὴν Ἐκκλησία, ποῦ ἐκφράζεται μὲ ὑλικά, ἀνθρώπινα στοιχεία, εἶναι ἐνωμένος ὁ χρόνος τῆς γῆς μὲ τὴν αἰωνιότητα.

«Ἡ Ἐκκλησία, ὅπως λέει ἓνας σύγχρονος Ἱεράρχης, δὲν εἶναι χθεσινή, δὲν εἶναι ἀνθρώπινο κατασκεῦασμα. Ἐρχεται ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ κρατᾷ τὴν παράδοση δυὸ χιλιάδων χρόνων. Τὴν ἴδρυσεν ὁ Χριστός, τὴν ὠργάνωσαν οἱ Ἀπόστολοι, τὴν ἐποίησαν οἱ Πατέρες, τὴν πότισαν μὲ τὸ αἷμα τοῦ Μάρτυρος, τὴν ἐμόρναν μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὴν προσευχῆς τοῦ οἱ Ὅσιοι».

«Ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο καὶ ἱερώτερο μυστήριον τοῦ Θεοῦ σ' ὅλους τοὺς κόσμους». Τὸ θαῦμα τῆς ἰδρύσεώς της. Τὸ θαῦμα τῆς ἐξαπλώσεώς της. Τὸ θαῦμα τῆς ἀνακαινιστικῆς τῆς δυνάμεως. Καὶ τὸ θαῦμα τῆς διάρκειάς της, ἀποτελοῦν λίγες μόνο ἀπὸ τὴν ἀναριθμητὴς ἰδιότητες τῆς Ἐκκλησίας, ποῦ οἱ πλεονεκτήματα περικλείονται στὸ σύμβολο τῆς Πίστεως.

Σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ σώσει τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, τὸ θάνατον καὶ τὸ διάβολον. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ὑπάρχει ὁλόκληρος μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ ὡς λόγος καὶ ὡς Θεάνθρωπος, ὅποιος μένει μέσα στὴν Ἐκκλησία νοιώθει ἀσφαλῆ, ὡσαυτὸς, χαρούμενος.

Ἡ συμβολικὴ παράσταση τῆς Ἐκκλησίας μὲ πλοῖον εἶναι ἡ πιὸ χαρακτηριστικὴ γιὰ νὰ ὑλοποιήσουμε τὸ

σκοπὸ τῆς, τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν πορεία της μέσα στὸν κόσμον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξάπλωσή της, 2.000 χρόνια τώρα, ἀποτελεῖ θαῦμα τῶν αἰώνων.

Καὶ οἱ πιὸ μεγάλοι πολέμιοί της δὲν ἀρνήθηκαν νὰ ὁμολογήσουν πὼς κανένας δὲν κατάφερε νὰ ἀνακόψει τὴν πρόοδόν της μέσα στὴν ἱστορία. Φιλόσοφοι, μεταρρυθμιστές, κοσμοκράτορες, ἡγεμόνες, αὐτοκράτορες καὶ φανατικοὶ ἄθεοι, ποῦ προσπάθησαν νὰ πνίξουν στὸ αἷμα τὴν νέα Πίστη ὄχι μόνο ἀπότυχαν, ἀλλὰ πάρα πολλοὶ ὁμολόγησαν μὲ ταπεινώση καὶ συντριβή, ὅτι βρισκόντουσαν μπροστὰ σ' ἓνα «δινηκεῖς θαῦμα».

Πρωτοφανεῖς ὑπῆρξαν οἱ διωγμοὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς ἰδρύσεώς της. Ποτάμια ἔρρευσε τὸ αἷμα τῶν Μαρτύρων, τῶν Ὁσίων, τῶν ἡρώων καὶ τῶν δικαίων της. Καὶ ὅμως! Ὅχι μόνο δὲν καταποντίστηκε ἡ Ἐκκλησία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδας, ἀλλὰ «τὰ βασανιστήρια αὐτὰ, οἱ φρικτοὶ πόνοι καὶ ὁ θάνατος τῶν Ἀγίων εἶναι σήμερον τὸ πνευματικὸ κεφάλαιο καὶ ἡ παρακαταθήκη τοῦ κόσμου».

Πάρα πολλοὶ ὑποστήριξαν, κατὰ καιροῦς, ὅτι σὲ λίγο ἡ Ἐκκλησία θὰ καταρρεύσει. Ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος πρὶν 1400 χρόνια ἔγραψε πὼς βλέπουν τὴν Ἐκκλησία ἐτοιμὴ νὰ πεθάνει. Σὲ λίγο, ἔλεγαν, δὲν θὰ ὑπάρχουν πιὰ χριστιανοί.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ Βολταίρου καὶ τοῦ Φρειδερίκου τοῦ Δευτέρου, περιμέναν οἱ ἄθεοι τὸ θάνατον τῆς Ἐκκλησίας! Ὅμως ἐνῶ ἀπ' αὐτοὺς τίποτα πιὰ δὲν μένει, ἡ Ἐκκλησία θριαμβεῖ! «Καὶ πύλαι ἄδου οὐ καταχύσουσι» τῆς Ἐκκλησίας. Πολὺ παραστατικὰ αὐτὴ τὴν

αἰώνια ὑπόστασιν, τὴ δύναμιν καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας τὸ παρουσιάζει ὁ Ἱερός Χρυσόστομος.

Γράφει: «Τίποτα δὲν ἐξισώνεται μὲ τὴν Ἐκκλησία. Μὴ μοῦ ἀναφέρεις τείχη καὶ ὄπλα. Γιατὶ τὰ τείχη μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου παλιώθουν, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία δὲν γερναίει. Οἱ βάρβαροι γκρεμίζουν τὰ τείχη, ἐνῶ τὴν Ἐκκλησία δὲν τὴν καταβάλλουν οὔτε οἱ δαίμονες. Πόσοι δὲν πολέμησαν τὴν Ἐκκλησία. Κι ὅμως ἐκεῖνοι ποῦ τὴν καταπολέμησαν ἔχουν ἐξαφανισθεῖ, γιατί ἡ Ἐκκλησία: Νικάει ὅταν πολεμιέται. Θριαμβεῖ ὅταν τὴν ἐπιβουλεύονται. Γίνεται λαμπρότερη ὅταν βρίζεται. Τραυματίζεται, ἀλλὰ δὲν ὑποκύπτει στὰ τραύματα. Κλυδωνίζεται, ἀλλὰ δὲν καταποντίζεται. Δοκιμάζεται σὲς τρικυμίας, ἀλλὰ δὲν ναυαγεῖ. Παλεύει, ἀλλὰ δὲν γνωρίζεται τὴν ἧττα. Πυγμαχεῖ, ἀλλὰ δὲν νικιέται.

* * *

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

«Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους». Λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους ἔβαλε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον. Τὸν ἱερέα ὅμως τὸν ἀνέβασε πιὸ ψηλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους. Τὸν ἀξίωσε νὰ τελῇ τὰ μυστήρια, στὰ ὁποῖα «ἄγγελοι ἐπιθυμοῦσι παρακῦψαι». Γεμάτος ἀπὸ τὴν θεῖα χάριν, ποῦ πῆρε κατὰ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας του, ὁ ἱερέας προχωρεῖ στὸ μεγάλο καὶ ἱερὸ ἔργον του καὶ διαχειρίζεται ὅ,τι πολυτιμότερον ὑπάρχει στὸν κόσμον, τὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξιν. Εἶναι τὸ ὄργανον στὰ χεῖρα τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ θεοῦ Του σχεδίου. Καμμιά ἐργασία δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὸ «πρῶτον ἐπάγγελμα», ὅπως ὀνομάζει χαρακτηριστικὰ τὴν ἱερωσύνην ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Ἡ ἱερωσύνη δὲν εἶναι θεσμὸς ἀνθρώπινος. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι θεῖο δῶρον, οὐράνια ὑψηροσύνη, ὑπεράνθρωπη προσφορά. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι φωτῖα σταλμένη ἀπὸ τὸ οὐράνιον θυσιαστήριον καὶ δύναμιν καὶ νίκην...».

(Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἀρχιμ. Πολυκάρπου Γιάννου: Στὰ ἴχνη τοῦ καλοῦ ποιμένου, ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Παρακλήτου, Ὁριπὸς Ἀττικῆς 1979, σελ. 9).

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσιμ. Π. Χ. Παπαδόπουλον.

Γιὰ τὸ «Εἰρήνη σοι τῷ ἀναγινώσκοντι» καὶ «Εἰρήνη σοι τῷ εὐαγγελιζομένῳ» γράψαμε ἐκτενῶς στὴν ἀπάντησή σου στὴν ὑπ' ἀριθμ. 287 ἐρώτηση, ποὺ ἦταν ἀκριδῶς ἡ ἴδια μὲ τὴν δική σου. Τὸ μόνο ὀρθὸ καὶ στίς δύο περιπτώσεις εἶναι τὸ ἀρχαιοπρεπὲς «Εἰρήνη σοι», ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὰ χειρόγραφα καὶ τὰ παλαιὰ ἔντυπα. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι νεώτερες λόγιες προσθήκες, ποὺ μόνο σχολαστικὰ φιλολογικὰ προβλήματα δημιουργοῦν («ἀναγινώσκοντι - ἀναγνόντι - καὶ παντὶ τῷ λαῷ» «εὐαγγελιζομένῳ - εὐαγγελισαμένῳ» κττ).

Αἰδεσιμ. Ε. Ι. Ο.

Ἔχετε δίκαιο. Ἡ ἀπάντησή σου δημοσιεύθηκε στὴν ἀλληλογραφία τοῦ τεύχους τοῦ «Ἐφημερίου» τῆς 1) 15-2-80 γιὰ τὸ θέμα τοῦ «καιροῦ» δὲν ἀφορούσε σὲ ἐρώτησή σου, ἀλλὰ τοῦ Αἰδεσιμ. Ε. Ι. Ο. Τὸ λάθος ὀφείλεται σὲ ἀναγραμματισμὸ τῶν ἀρχικῶν τῶν ὀνομάτων σου, μὲ τὰ ὁποῖα ὑποσημειώσατε (Ε.Ι.Ο. - Ε.Ο.Ι.), ποὺ, καθὼς βλέπετε, μοιάζουν τόσο πολὺ. Ἡ ἐπιστολή σου ἔχει ληφθῆ καὶ θὰ ἀπαντήσουμε σ' αὐτὴν ἀργότερα. Ἡ ἀπάντησή σου στὴν ἐρώτησή σου δὲν εἶναι τόσο εὐκολή, ὅσο ἐκ πρώτης ὄψεως τυχὸν φαίνεται.

Αἰδεσιμ. Ἀθ. Καραμπόλην.

Γιὰ τὸ πότε ψάλλεται στὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ στὸ «Θεὸς Κύριος» τοῦ ὄρθρου τὸ θεοτοκίον τῶν καθημερινῶν καὶ ὄχι τὸ ἀναστάσιμον γράψαμε ἀναλυτικὰ στὴν ἀπάντησή σου στὴν ὑπ' ἀριθμ. 166 ἐρώτηση: «Ὅταν δὲν εἶναι ἑορταζόμενος ὁ ἅγιος (ἂν δὲν ἔχει δηλαδὴ πλήρη ἀκολουθία στὸ Μηναῖο ἢ σὲ ἰδιαιτέρα φυλλάδα), τότε ψάλλεται μετὰ τὸ ἀπολυτικίον τοῦ τὸ ὁμόηχο θεοτοκίον ἀπὸ τῆ σειρά τῶν θεοτοκίων τῶν καθημερινῶν, ποὺ θρίσκειται στὸ τέλος τῆς Παρακλητικῆς καὶ στὸ Ὁρολόγιον. Μόνο ὅταν ἡ μνήμη τοῦ συμπίπτει μὲ Σάββατο, κατὰ τὴν ἀπόδοση δηλαδὴ τοῦ ἤχου τῆς ἐβδομάδος, ψάλλεται τὸ ἀναστάσιμον θεοτοκίον τοῦ ἤχου, ὄχι ὁμοῦ τῆς ἐβδομάδος, ἀλλὰ πάλι τὸ ὁμόηχο ἀναστάσιμον θεοτοκίον τοῦ ἀπολυτικίου τοῦ ἁγίου. Ὅμοιως ὅταν ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου συμπίπτει μεθ' ἑορτῶν δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν, εἴτε ἑορταζόμενος εἶναι ὁ ἅγιος εἴτε ὄχι, ἀντὶ τοῦ θεοτοκίου ψάλλεται τὸ ἀπολυτικίον τῆς ἑορτῆς. Συναφῆς εἶναι καὶ τὸ θέμα τῶν

θεοτοκίων τοῦ τέλους τοῦ ὄρθρου, γιὰ τὰ ὁποῖα μιλήσαμε προσφάτως στὴν ἀπάντησή σου στὴν ὑπ' ἀριθμ. 369 ἐρώτηση.

Αἰδεσιμ. Γ. Βλαχάκη

Γιὰ τὸ ἂν ἐπιτρέπεται ἡ μεταφορά τοῦ προηγουμένου ἄρθρου ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ὅπου ἔγινε ἡ τελεία λειτουργία, σὲ ἄλλον ναὸ γιὰ τὴν τέλεση Προηγουμένης ἕκει, γράφονται ἐκτὸς τοῦ ναοῦ γιὰ τὴν κοινωνία ἀσθενῶν. Ἡ Προηγουμένη κατ' ἔθος δὲν μεταφέρεται καὶ τελεῖται πάντοτε στὸν ναὸ ὅπου ἔχει τελεσθεῖ ἡ τελεία λειτουργία. Τὴν μεταφορὰ δὲν ἀπαγορεύουν κανόνες οὔτε τὴν ἐμποδίζουν δογματικοὶ λόγοι, ἀφοῦ τὰ ἅγια ἀκωλύτως μεταφέρονται ἐκτὸς τοῦ ναοῦ γιὰ τὴν κοινωνία ἀσθενῶν. Ἡ ἀπαγόρευση τῆς μεταφορᾶς τῆς ὀφείλεται μᾶλλον σὲ ἱστορικοὺς - λειτουργικοὺς λόγους, στὴ σύνδεση δηλαδὴ Προηγουμένης καὶ ἑσπερινοῦ, ποὺ πάντοτε τελεῖται στὰ καθολικὰ τῶν μονῶν καὶ στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς. Ἰσως προήλθε καὶ γιὰ τὴν ἀποφυγὴ ἐκτρόπων ἢ κινδύνων βεβηλώσεως τῶν ἁγίων. Ἀλλ' οὔτε καὶ πρακτικοὶ λόγοι συντρέχουν γιὰ τὴν τέλεση Προηγουμένης ἐκτὸς τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ κατὰ τὴν Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία τάξη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνες, οὔτε ἡ θεία λειτουργία τελεῖται οὔτε ἡ μνήμη ἁγίων πανηγυρίζεται, ἐκτὸς Σαββάτου καὶ Κυριακῆς. Ἄν παρεκκλήσιο ἢ ἐξωκλήσιο ἑορτάζει κατὰ τὴν περίοδο τῶν Νηστειῶν εἶναι προτιμότερο καὶ σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὁ πανηγυρισμὸς νὰ μετατίθεται κατὰ τὰ Σάββατα ἢ τὴς Κυριακῆς ἢ ἀκόμη ὀρθότερα κατὰ τὴν Διακαινήσιμο ἐβδομάδα.

Αἰδεσιμ. Π. Χ. Παπαδόπουλον.

Τὴν πρότασή σου νὰ περιληφθοῦν στὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ οἱ ἐπτὰ περικοπές τοῦ Εὐχελαίου τῆ θρίσκει πολὺ ὀρθή, ἀφοῦ μάλιστα ἐκεῖ ὑπάρχουν καὶ ἄλλες λιγώτερο χρήσιμες περικοπές, ὅπως «εἰς ἀσθενούντα», «εἰς ἀσθενούσαν», «εἰς ἐμπρησμένον» κ.ἄ. Ἡδὴ αὐτὸ ἔχει γίνει στίς ἐκδόσεις τοῦ Εὐαγγελίου σὲ μικρὸ σχῆμα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (1970), ποὺ εἶναι πρακτικώτερες καὶ συνήθως χρησιμοποιοῦνται στίς ἰδιωτικῆς ἀκολουθίες ποὺ τελοῦνται στὰ σπίτια. Οἱ νεώτερες ἐκδόσεις τοῦ Εὐαγγελίου σὲ μεγάλο σχῆμα ἔμειναν πρὸ παρα-

Συνέχεια στή σελ. 92

ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΡΑΣΑ

Τοῦ ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

Ο ΓΟΛΓΟΘΑΣ

Φτάσανε στήν πύλη τοῦ Φαναριοῦ. Ὁ ἀρχηγός τῆς φρουρᾶς ἔστειλε στά πατριαρχεῖα νά ρωπήσει ἂν ἐγινε ἡ ἐκλογή τοῦ καινούργιου πατριάρχη. Ἔπρεπε ν' ἀνέβει κάποιος στό θρόνο, γιά νά κρεμάσουνε τόν Γρηγόριο. Κι ἡ ὥρα περνοῦσε' κι ἀπό τούς συνοδικούς δέ δεχότανε κανέναν. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Πύλης πού παρακολουθοῦσε τή συνεδρίαση παράγγειλε στόν ἀρχηγό τῆς φρουρᾶς νά περιμένει. Σύρανε τότε τόν πατριάρχη σέ κάποιο κοντινό μπακάλικο. Πληθος εἶχε συναχθεῖ ἀπ' ἔξω καί βούιζε καί σπρωχνότανε νά τόν ἴδει. Διαταγή ἔφτασε σέ λίγο ἀπό τὸ παλάτι πῶς ἔπρεπε νά τελειώνουνε μέ τήν ἐκλογή τοῦ πατριάρχη. Τέλος, μπροστά σ' αὐτή τήν καινούργια πίεση, ἀναγκάστηκε νά δεχθεῖ ὁ Πισιδίας Εὐγένιος.

Ἐφοδιασμένοι μέ τὸ συνηθισμένο χαρτί τῆς ἐκλογῆς, ἀνέβηκε στήν Ὑψηλὴ Πύλη, γιά ν' ἀναγνωριστεῖ, κατὰ τὰ ἔθιμα, τὸ νόμιμο τῆς ἐκλογῆς. Ποτέ δὲν εἶχανε συνοδεύει καινούργιο πατριάρχη ἀπὸ τήν Πύλη στά πατριαρχεῖα οἱ Τοῦρκοι μέ περισσότερη λαμπρότητα, ὅσο τὸν Εὐγένιο. Σπρώχονταν ὡς τήν ἄκρη τῆν ὑποκρισία θέλανε μ' αὐτὸ νά πούνε στίς χριστιανικὲς Δυνάμεις πῶς, ἂν τιμωροῦσαν ἕναν ἐπίβουλο ἀντάρτη, ὅταν τὸν Γρηγόριο, εἶχαν ὅμως σεβασμὸ στὸ πατριαρχικὸ ἄξιωμα.

Πίσω ἀπὸ τήν λαμπρὴ πομπὴ τοῦ Εὐγένιου, σύρανε, μέ τὰ χέρια δεμένα, τὸν κατάδικο ἐθνάρχη τῶν Ἑλλήνων. Οἱ βοηθοὶ τοῦ δήμιου κρατοῦσανε τὸ σεπτὸ σφάγιο καί τ' ἀνέβαζαν ἀπὸ τὴ λιθόστρωτη λεωφόρο, γιά τὴ μεγάλη θυσία, στά πατριαρχεῖα, ποῦχε ὑψώσει καί δοξάσει μέ τὴ δράση του. Θρήνος καί ὀδυρμός, ἀντρῶν καί γυναικῶν, ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ σπίτια. Στ' αὐτιά του πρωτομάρτυρα φτάνουν οἱ ἀπελισμένες κραυγές:

—Φέρνουνε τὸν πατριάρχη νά τὸν σκοτώσουν!...

Μὰ τίς πνίγουν οἱ ἀλαργοὶ τοῦ ἐξαγριωμένου ὄχλου τῶν Μουσουλμάνων καί τῶν Ἑβραίων. Στὸ βάθος τῆς λεωφόρου ἦτανε μιά πόρτα τῶν πατριαρχείων, ποῦφερνε στά διαμερίσματα τῶν κληρικῶν. Ἐκεῖ

σταμάτησαν. Ἐκεῖ θά τὸν κρεμοῦσαν. Ἡ πόρτα ὅμως ἦταν μικρὴ γιά τὸ ἀνάστημά του. Καί τότε, μπροστά στόν πατριάρχη, ἀρχίσανε νά μπηγουνε ψηλότερα ἕνα δοκάρι, γιά νά κρεμάσουν ἐκεῖ τὸ βρόχο. Μιά ὀλάκερη ὥρα βάστηξε ἡ διαδικασία' μιά ὀλάκερη ὥρα ὁ Γρηγόριος ἔβλεπε νά τοιμάζονε τὴ φοβερὴ παγίδα τοῦ θανάτου. Μὰ δὲν λιποψύχησε' δὲν ἔδιδε τὴν παραμικρὴ συγκίνησι. Ἡ γαλήνη του τὸν ἐπέβαλε στὸ σεβασμὸ τοῦ ὄχλου, ποῦμενε τώρα βουβός γύρω του. Ἄξαφνα ὁ ἀρχηγός τῆς φρουρᾶς προβαίνει στὴ μέση καί τοῦ φωνάζει:

—Κακοῦργε! Δὲν εἶσαι σὺ πού διέφθειρες τούς λόγους τοῦ σουλτάνου, τοῦ καταφυγίου τοῦ κόσμου; Δὲν εἶσαι σὺ πού ἐσπρωξες τούς ἀπιστους ὑπηκόους στὴν ἀποστασία; Δὲν εἶσαι σὺ, σκύλε ἀκάθαρτε, πούκαμες αὐτὲς τίς προδοσίες;

Ὁ Γρηγόριος δὲν ἔδωσε καμμὴν ἀπόκριση. Ὁ ἀρχηγός τῆς φρουρᾶς τὸν παράδωσε στὸ δήμιο. Καθὼς τὸν σύρανε μέ σπρωξιὲς κάτω ἀπὸ τὴν κρεμάλα, τοῦπεσε τὸ καμηλαῦχι. Πρόσταξε νά τοῦ τὸ φορέσουν:

—Ἐγώ, φώναξε, διαταγὴ ἔχω νά κρεμάσω πατριάρχη κι' ὄχι κοινὸ ραγιά.

Ἐνας πελώριος ἀράνης, ὁ δήμιός του, τὸν ἀνέβασε στὸ βρόχο. Πρὶν τοῦ περάσουνε τὸ σκοινὶ στὸ λαιμὸ σήκωσε τὰ μάτια καί τὰ χέρια στόν οὐρανό.

—Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, εἶπε μέ σταθερὴ φωνή, δέξου τὸ πνεῦμα μου!

Σὲ λίγα δευτερόλεπτα δὲν ἦτανε πιά ἀνάμεσα στοὺς ἐφήμερους. Εἶχε ἀναστηθεῖ στὴν αἰώνια ζωὴ καί στὴν καρδιά τοῦ ἔθνους.

Ὁ φρενιασμένος ὄχλος ἔεσπασε πάλι σ' ἀλαγμοὺς κι' ἀναθήματα. Ὁ Εὐγένιος, μετὰ τὴ δοξολογία καί τὰ τυπικὰ συγχαρητήρια, θέλει νά ἴδῃ γιστὶ βοοῖζει ἔτσι τὸν πληθος. Βγαίνει στὸ παράθυρο καί βλέπει τὸ Γρηγόριο κρεμασμένο. Κι' ὁ κλονισμὸς ἀπὸ τὸ θέαμα εἶναι τόσο μεγάλος, πού τοῦρχειται ὅταν τρέλα. Ἡ ἀπαίσια εἰκόνα τὸν πολιορκεῖ σ'

ὄλη του τὴ ζωὴ' κάθε τόσο ἔχει παρακρούσεις.

Ἔστερ' ἀπὸ λίγο καρφώσανε στὸ στήθος τοῦ κρεμασμένου πατριάρχη τὸ «γ ι α φ τ ᾶ», τὸ σουλτανικὸ ἔγγραφο μέ τούς λόγους τῆς καταδίκης. Ἄφου ἀποδεῖξεις δὲν εἶχαν, εἶχανε σωρῆφει λέξεις. Μὰ πῶς χτυπητὴ κατηγορία φάνταζε, πῶς ἦταν ἀπὸ τὸ Μοριά.

Κόσμος ἄπειρος περνοῦσε νύχτα καί μέρα κάτω ἀπὸ τὸ λειψανὸ του. Γριές, στρίγγλες φανασικὲς, ἀφήνανε τὰ χαρέμια τους γιά νάρθουνε νά χορτάσουνε τὴ λύσσα τους. Χτυποῦσανε τὸ νεκρὸ μέ μπαστούνια, τοῦ πετοῦσανε τὸν κρόκο, ἄλλοι τὸν τρυποῦσανε μέ τὰ μαχαίρια τους. Καί κάποιος τοῦριξε καί μέ ντουφέκι καί ἡ μπάλα τὸν βρῆκε στὸ μαστό. Γιά νά μὴν τὸν κομματιάσουνε, τὸν φρουροῦσαν ἀστυνομικοὶ καί συγκρατοῦσανε τὰ πλήθη. Μερικοὶ ἀπὸ τούς μορφωμένους Μουσουλμάνους διαβάζανε τὸ «γιαφτά» καί λέγανε:

—Ἄν αὐτὰ εἶναι ἀλήθεια, δίκαια ἔπαθε, εἰ δὲ μὴ ἀλλοίμονο σ' αὐτοῦς πού τὸν καταδίκασαν! Θά δώσουνε λόγο «ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως»!

Ἡ ἐκδίκηση τῶν Τοῦρκων θέλησε νά κυνηγήσει τὸ Γρηγόριο πέρα κι' ἀπὸ τὸ θάνατο. Εἶτε μ' ὀχτακῶσια γρόσια, καθὼς λένε, εἶτε τζάμπα, τὸ λειψανὸ παραδόθηκε στοὺς Ἑβραίους. Τὸν γδύσανε, τοῦ δέσανε τὰ πόδια μέ σκοινί, τὸν σύρανε μπρούμυτα, καταβρωμίσανε τὰ γένια του καί τ' ἄσπρα του μαλλιά στίς λάσπες τῶν δρόμων' καί τὸ σκοινὶ τῆς κρεμάλας, ἀκόμα στὸ λαιμὸ, σερνότανε κι' αὐτὸ πίσω σφυρίζοντας. Ἔτσι τὸν τραβήξανε, μέ βλαστήμιες, σαρκασμοὺς καί γιοῦχα στὴν παραλία καί τὸν ρίξανε στὴ θάλασσα.

Ὁ δήμιος μπηκε μέσα σὲ μιά βάρκα κι' ἔσυρε τὸ πτώμα στ' ἀνοιχτὰ μεταξὺ Φαναριοῦ καί Τέρς Χανέ. Ἐκεῖ τοῦδεσε μιά μεγάλη πέτρα. Μὰ στάθηκε ἀδύνατο νά τὸ κάνει νά βουλιάξει. Ξαναβῆκε στὴ στεριά, πήρε δυὸ μεγαλύτερες, τίς ἔδεσε στά πόδια, τρύπησε μέ τὸ μαχαίρι του παντοῦ τὸ λειψανὸ γιά νά πάρει νερὸ καί κατάφερε τέλος νά τὸ στείλει κάτω.

Γρηγόριος ό Ε΄ και Όδησσός

(Η ΠΟΛΗ ΠΟΥ ΔΕΧΘΗΚΕ ΠΡΩΤΗ ΤΗ ΣΟΡΟ ΤΟΥ)

Τοῦ κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

Τὸ λείψανό σου τὸ φτωχό, τὸ ποδοπατημένο,
τ' ἀνάστησε ἡ ἀγάπη μας κι' ἐδῶ μαρμαρωμένο
θὰ στέκη ὀλόρθο, ἀκλόνητο κι' αἰώνιο θε' νὰ ζήση
νᾶνκι φοβέρα ἀδιάκοπη σ' Ἀνατολή και Δύση...

Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης

Στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Θεοτόκου στὸ χωριὸ Ντομάτα τῆς Κεφαλονιάς ὁ ἐπίσκοπτος βλέπει ἕνα φέρετρο ἀπὸ καραβόξυλο και λευκοσίδερο. Εἶναι τὸ φέρετρο μέσα στὸ ὄποιο τοποθετήθηκε τὸ τίμιο σκῆνωμα τοῦ Ἐθνομάρτυρα Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄, γιὰ νὰ μεταφερθῆ στὴν Ὁδησσό. Τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτὰ περιστατικά τῆς ἐθνικῆς μας ἱστορίας διηγεῖται με ἀγνωστες λεπτομέρειες στὸ σύγγραμμά του «Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ποταμπολοῖαν τοῦ Κάτω Δουναβέως» (ἐκδ. Ἰδρύματος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, Θεσσαλονίκη 1975, σσ. 305-306) ὁ Σπ. Φωκάς:

«Ὁ Ἰωάννης Παρασκ. Γαλιατσᾶς ἐκ Βαλασμάτων Κεφαλληνίας, εἰς ἡλικίαν 12-13 ἐτῶν, ὅτε ἐκηρύχθη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις τοῦ 1821, ἐπεβίβασθη ὡς ναυτοπαῖς εἰς τὴν

γολέταν «Ἅγιος Νικόλαος», ἰδιοκτησίαν τοῦ καπετᾶν Νικολάου Σκλάβου - Παπαδοπούλου ἐκ τοῦ χωρίου Ντομάτα Κεφαλληνίας. Ἡ γολέτα αὐτὴ σχετίζεται πρὸς τὴν ὥς ἂν ἐπανάστασιν, πρῶτον μὲν διότι μετέφερον ἐμψυχὸν ὕλικόν και τράφιμα εἰς Πελοπόννησον πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἀγῶνος, δεύτερον δὲ διότι, ἐνῶ αὐτὴ εὑρίσκετο εἰς τὸν Βόσπορον, εἰς τὸν Κεράτιον κόλπον, ὁ καπετᾶν Σκλάβος τῇ βοήθειᾳ τῶν συμπατριωτῶν του ναυτῶν ἤλθεισε τὸ σκῆνωμα τοῦ ἀπαχονισθέντος ὑπὸ τῶν Τούρκων Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄, τὸ ὄποιο ἐναποθέσας ἐντὸς προχείρως κατασκευασθέντος ἐκ καραβόξυλου φερέτρου, μετέφερον εἰς Ὁδησσόν, ὅπου κατ' ἐντολὴν τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου ἐτάφη με τιμὰς εἰς τὸ προαύλιον τοῦ αὐτόθι ἑλληνικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὸ ἐκ καραβόξυλου φέ-

ρετρον εὑρίσκεται και σήμερον ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐπενδεδυμένον διὰ λευκοσιδήρου, εἰς τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τοῦ χωρίου Ντομάτα εἰς τὸ ὄποιο τὸ ἀφιέρωσεν ὁ ἴδιος ὁ καπετᾶν Σκλάβος».

Λόγο ἐπιτάφιο ἐξεφώνησε μπρὸς στὴ σεπτὴ σορὸ τοῦ Ἁγίου Πατριάρχου στῆς 19 Ἰουνίου 1821 μὲ μεγάλη μορφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας και τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐκφράζοντας τὴν εὐγνωμοσύνη και τὸ σεβασμὸ τοῦ γένους σ' ἐκείνον ποῦ ὄχι μόνο με τὸ αἷμα του, ἀλλὰ με τίς ἐργῶδεις προσπάθειές του συνέβαλε στὸν ἐθνικὸ σηκωμό. «Ἡ Ἀποστολικὴ και Ἀνατολικὴ Ἁγία και Μεγάλὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, εἶπε ἀνάμεσα σὲ ἄλλα ὁ μεγάλος ρήτορας, ἡ Μήτηρ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, και καθολικὴ Νομοθέτρια τῆς Ὁρθοδοξίας ἐπιζητεῖ τῆς δόξης αὐτῆς ἀνάλογον Πατριάρχην. Ὁ θρόνος τῶν Γρηγορίων και Χρυσσοτόμων και Γενναδίων ἀπαιτεῖ τὸν ἄξιον τούτων διάδοχον» και ἰδοῦ φωνὴ τοῦ Οὐρανοῦ και φωνὴ τῆς Ἀγιοπάτης Συνόδου προκαλεῖ τὸν Σμύρνης Γρηγόριον εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἐπίσκεψιν τῆς νέας Σιών, τῆς μυστικῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ... Πολλὰ και καλά και μεγάλα ὑπῆρξαν τὰ παραδείγματα τῆς ἀρετῆς τοῦ αἰδίουμοῦ τούτου Πατρός. Τὸ τῶν Ἑλλήνων Ὁρθόδοξον γένος, τὸ σεβάσιμον και εἰς αὐτὸν αὐτοῦ τῆς δυστυχίας τὸν ζυγόν, εὔρηκε τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον κοινὸν Πατέρα και Προστάτην ἀκάματον εἰς τὰς πολλὰς αὐτοῦ και βαρείας ἀνάγκας» (βλ. Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων: τόμος α΄, Λόγοι, ἐπιμελεῖα Θεοδ. Κ. Σπεράντσα, Ἀθήναι 1971, σσ. 7-9).

Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐξεφώνησε ἐπίσης τὸν «Λόγον εἰς τὸ ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ αἰδίουμοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως και τῶν σὺν αὐτῷ μαρτυρησάντων ἀειμνήστων τριῶν μη-

Συνέχεια στὴ σελ. 92

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ ΣΑΡΔΕΛΗ

ΠΟΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ ΗΘΕΛΕ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ

“Όσοι μιᾶνε γιά παιδεία — και φυαροῦν πολλοί στὸν καιρό μας — κά- νοντας ἀναφορὰ στὸν Πατροκοσμᾶ, ἀ- ποφεύγουν συστηματικὰ νὰ μᾶς ποῦν ποιά παιδεία ἤθελε ὁ Μεγάλος Διδάχος. Τὸ σημεῖο αὐτό, χωρὶς τὸ ὁποῖο ἐμπαί- ζουμε τὸν Ἅγιο και τὸ λαό, τὸ ἀντιπα- ρέρχονται μὲ πολλὴν πονηρίαν. Γιατί: Γιατὶ ὁ Κοσμᾶς ἤθελε παιδεία, ποῦ νὰ ὀδηγεῖ στὸ Θεό, ἐνῶ ὁ Θεὸς σήμε- ρα δὲν εἶναι... τῆς μόδας.

Οἱ μασκοφόροι αὐτοί, ποῦ ὅσο πᾶνε και πληθαίνουν, — ἡ μάσκα φοριέται στὴν ἐποχὴ μας, εἶναι τῆς μόδας — ὄχι μόνον ντρέπονται νὰ ὁμολογήσουν τὴν πίστη τους — ποιά πίστη τους θὰ μοῦ πείτε — ἀλλὰ ἔχουν τὸ θράσος νὰ παραχαράσσουν τὴν ἱστορία, νὰ πλα- στογραφοῦν αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ ἔθνος θέ- λοντας ἔτσι νὰ παρουσιάζονται τάχα προοδευτικοί.

Και στὴν τηλεόραση και στὸ ραδιό- φωνο και στίς αἰθουσες διαλέξεων και στὸν τύπο γράφτηκαν και ἀκούστηκαν ἐξωφρενικὰ πράγματα γιά τὸν Ἅγιο Κοσμᾶ και ἰδιαίτερα γιά τὴν παιδευτικὴ του προσπάθεια. Ὑπῆρξαν, φυσικά, και ἐκεῖνοι ποῦ μίλησαν και ἔγραψαν σω- στά. Εἶναι οἱ λίγοι. Οἱ πολλοί εἶναι οἱ ἄλλοι, οἱ μασκοφόροι.

Συνεπαρμένοι ἀπὸ τὸ παιδευτικὸ ἔρ- γο τοῦ Πατροκοσμᾶ, ἀνθολόγησαν ὅ,τι τοὺς χρειάζονταν, ὅ,τι ἐξυηρητοῦσε τὴν ἰδεολογία τους και τὴ νοσηρὴ τους φαντασία και ἄφησαν ἀπανωτὲς κορῶ- νες ἐξαπατώντας τὸ λαό. Τιμὴ στὴ μνήμη του ἡ ἀτιμία εἶναι αὐτή: Και νὰ ἄφηνε τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία ὁ Ἅ- γιος Κοσμᾶς. Νὰ μὴν ἦταν λαμπερὸς ὅπως ὁ ἥλιος. Νὰ μὴν ἦταν κρούσταλο, ὅπως τὸ κρούσταλο νερό. Νὰ μὴ τὰ ἴε- γε μὲ τὴ θαρρητὴ και τὴν κατάσια δι- κή του γλώσσα. Χωρὶς περιστροφές και λογιολογιστικὸς σοφισμοὺς!

Ὁ Ἅγιος Κοσμᾶς χρωστάει τὴν κα- ταπληκτικὴν πραγματικὰ ἐπιτυχία του στὸ γεγονός ὅτι ὑπῆρξε εἰλικρινὴς στίς σχέ- σεις του μὲ τὸ λαό. Τοῦ ἴλεγε τὴν ἀ- λήθεια. Μαρτυροῦσε παντοῦ και πάντο- τε τὴν ἀλήθεια. Γιά τὴν ἀλήθεια βγῆ- κε στὸν κόσμο και γι' αὐτὴ ἀνέβηκε στὸ Σταυρό. Γιατὶ χωρὶς τὸ Σταυρὸ ἡ ἀλήθεια εἶναι μισή, τίποτα. Ὅ,τι εἶπε

ΕΡΓΑΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΜΠΕΛΩΝΑ

“ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΧΡΙΣΤΟΥ,”

Τοῦ Μητρ. Σάμου και Ἰκαρίας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Β'.

Και δὲν χρησιμοποιεῖ μόνον τὴ διδασκαλία Του ὁ Ἰησοῦς γιά τὸν καταρτισμὸ τῶν μαθητῶν. Προβάλλει τὴ ζωὴ και τὰ ἔργα Του. Τὴ ζωὴ ποῦ ἀκτινοβολεῖ τὴν ἀγιότητα. Κα ἰτὰ ἔργα ποῦ ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀρετὴ Του.

Πόσο οὐσιαστικὴ ἀπὸ παιδαγωγικὴ ἀποψη εἶναι μιὰ τέτοια προσφορά! «Σιωπῶσα παραινέσις» θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς Πατέρες ἡ ἐνάρετη ζωὴ. Και ἡ πεντακάθαρα πολιτεία τοῦ Χριστοῦ, ἀποδεί- χθηκε τὸ πιὸ δυνατό κήρυγμα ποῦ ἀντήχησε στὸν κόσμο.

Νὰ γιατί ἐντυπωσιάζονται οἱ μαθητὲς ἀπὸ τὴ συναναστροφὴ τους μὲ τὸν Ἰησοῦ. Καταπλήσσονται ἀπὸ τὴ γνωριμία τῆς ζωῆς Του. Βλέπετε, ἔχουν διαπιστώσει προσωπικὰ αὐτὸ ποῦ μὲ τόση θε- τικότητα ὑπογραμμίζει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος: Ὁ Χριστὸς «ἀμαρ- τίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοι- πορροῦμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει» (Α' Πέτρ. 2,22-23). Ἐφαρμόζει ὁ Ἰησοῦς στὴ ζωὴ ὅσα ὁ ἴδιος κηρύττει. Αὐτὸ τὸ κήρυγμα πιάνει. Οἱ μαθητὲς δὲν ἀκοῦνε μόνον. Βλέπουν και ἀν- τιγράφουν. Ἀντιγράφουν τὸν «ὑπογραμμὸν» και τὸ «ὑπόδειγμα» ποῦ τοὺς ἔδωσε ὁ Διδάσκαλος. Ἀκολουθοῦν τὰ ἴχνη Του. Και αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικὸ γιά τὸν καταρτισμὸ τους.

Ὅπως ἐπίσης πολὺ σημαντικὸ εἶναι και αὐτό. Ὁ Ἰησοῦς σὲ καμμιά περίπτωση δὲν ἀσκει, ἔστω και ἔμμεσα, ψυχολογικὸ ἐπη- ρεασμὸ στοὺς μαθητὲς Του. Δὲν προσφέρει δελεαστικὲς ὑποσχέσεις. Ἀπὸ τὰ πρῶτα μαθήματα κάνει ἕνα τίμιο ξεκαθάρισμα. Θέτει ἄρως γιά νὰ τὸν ἀκολουθήσουν: «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνη- σάσθω ἑαυτὸν και ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ και ἀκολουθήτω μοι» (Ματθ. 16,24). Και αὐτὰ ἀσφαλῶς δὲν σημαίνουν ὑλικὲς παροχές και κοσμικὲς διακρίσεις. Διαγράφουν μιὰ πορεία θυσίας. Ποῦ ἐπι-βάλλει νὰ ἀπαρνηθοῦν τὸν ἀμαρτωλὸν ἑαυτὸν τους. Νὰ σηκώσουν τὸν σταυρὸ τῶν θλίψεων. Και τότε θὰ ἀκολουθήσουν τὸν Ἰησοῦ. Σκληρὸς ἀγῶνας. Μόνον ὅσοι ἔχουν προσωπικὴ γεύση τέτοιων πνευματι- κῶν ἀγῶνων μποροῦν νὰ μετρήσουν τὸ μέγεθος τῆς δυσκολίας. Θὰ δώσουν αἷμα γιά νὰ πάρουν Πνεῦμα. Θὰ δώσουν τὸ αἷμα τῆς καρ- διας τους. Και αὐτὸ δὲν διστάζει νὰ τὸ ἀπαιτῇ ἀπὸ τοὺς μαθητὲς Του. Τὸ ἀπαιτεῖ γιατί δοθῆσαι τὴν ἀνάδειξή τους.

Τὴν ἴδια τακτικὴ συνεχίζει ὁ Ἰησοῦς γιά νὰ μὴ δημιουργοῦν- ται ψευδαισθήσεις και ὑποδαυλίζονται λανθάνουσες ἰδιοτελεῖς προ- θέσεις στοὺς μαθητὲς. Γι' αὐτὸ πάντα τοὺς μιλάει ξεκάθαρα, χωρὶς

καί ὅτι ἔκαμε τὸ σφράγισε μὲ τὸ ἴδιο του τὸ αἷμα. Δὲν τὸ ἄφησε στὴ μέση. Τὸ τελείωσε. Ἄς ἔρθουμε τώρα στὸ θέμα μας, νὰ δοῦμε ποιὰ παιδεία ἤθελε ὁ Πατροκοσμάς. Παραθέτουμε ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴς Διδαχῆς του:

«Ἐχετε σχολεῖον ἐδῶ εἰς τὴν χώραν σας νὰ διαβάζουν τὰ παιδιὰ; — Δὲν ἔχουμε ἅγιε τοῦ Θεοῦ. — Νὰ μαζευθῆτε ὅλοι νὰ κάμετε ἓνα σχολεῖον καλόν, νὰ θάλετε καὶ ἐπιτρόπους νὰ τὸ κυβερνοῦν, νὰ θάνουν διδάσκαλο νὰ μανθάνουν ὅλα τὰ παιδιὰ γράμματα, πλούσια καὶ φτωχά. Διότι ἀπὸ τὸ σχολεῖον μανθάνομεν τί εἶνε Θεός, τί εἶνε Ἁγία Τριάς, τί εἶνε Ἄγγελιοι, δαίμονες, παράδεισος, κόλασις, ἀρετὴ, κακία, τί εἶνε ψυχὴ, σῶμα. Διότι τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὸ μοναστήριον. Ἄν δὲν ἦτο σχολεῖον, ποῦ ἤθελα μάθει ἐγὼ νὰ σὰς διδάσκω;».

«Καὶ ἂν δὲν ἐμάθετε οἱ πατέρες, νὰ σπουδάζετε τὰ παιδιὰ σας, νὰ μανθάνουν τὰ ἑλληνικά, διότι καὶ ἡ Ἐκκλησία μας εἶνε εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Καὶ ἂν δὲν σπουδάσης τὰ ἑλληνικά, ἀδελφέ μου, δὲν ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς ἐκεῖνα ὅπου ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία μας. Καλύτερον, ἀδελφέ μου, νὰ ἔχῃς ἑλληνικὸν σχολεῖον εἰς τὴν χώραν σου, παρὰ νὰ ἔχῃς θρύσας καὶ ποτάμια καὶ ὡσάν μάθῃς τὸ παιδί σου γράμματα, τότε λέγεται ἄνθρωπος. Τὸ σχολεῖον ἀνοίγει ἐκκλησίαν, τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὰ μοναστήρια».

«Τὴν ἀγάπην, ἐπειδὴ δὲν τὴν ἠξεύρετε, πρέπει, παιδιὰ μου, νὰ στερεώνετε σχολεῖα, διὰ τὴν πάντα εἰς τὰ σχολεῖα γυμνάζονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἠξεύρουσιν καὶ μανθάνουσιν τὸ τί ἐστὶ Θεός, τὸ τί εἶνε οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι, τί εἶνε οἱ καταραμένοι δαίμονες καὶ τὸ τί εἶνε ἡ ἀρετὴ τῶν δικαίων. Τὸ σχολεῖον φωτίζει τοὺς ἄνθρώπους. Ἄνοιγουν τὰ ὀμμάτια τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν νὰ μανθάνουν τὰ μυστήρια».

«Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ στερεώνετε σχολεῖα ἑλληνικά, νὰ φωτίζονται οἱ ἄνθρωποι, διότι διαβάζοντας τὰ ἑλληνικά τὰ ἡῆρα ὅπου λαμπρύνουν καὶ φωτίζουν τὸν νοῦν τοῦ μαθητοῦ ἀνθρώπου. Καθὼς φωτίζει ὁ ἥλιος τὴν γῆν, ὅταν εἶνε ἑσπερία, καὶ βλέπουν τὰ μάτια μακρὰ, ἐστὶ βλέπει καὶ ὁ νοῦς τὰ μέλλοντα, ἀποικιάζουν ὅλα τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ, φυλάγονται ἀπὸ κάθε λογῆς κακῶν καὶ ἀμαρτιῶν, διὰ τὸ σχολεῖον ἀνοίγει τὴν ἐκκλησίαν, μανθάνομεν τί εἶνε Θεός, τί εἶνε Ἁγία Τριάς, τί εἶνε ὁ ἄγγελος, τί εἶνε ἡ ἀρετὴ, τί εἶνε οἱ δαίμονες, τί εἶνε ἡ κόλασις. Τὰ πάντα ἀπὸ τὸ σχολεῖο τὰ μανθάνομεν».

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο βιβλίον του, ἔκδοσις «ΑΣΤΕΡΟΣ»

περιστροφῆς καὶ μισόλογα, γιὰ μιὰ ζωὴ γεμάτη ἀγῶνες καὶ θλίψεις. Δὲν τοὺς προσφέρει τὸ ὄραμα μιᾶς εὐκολῆς καὶ ἀνεπὶστατοῦ σταδιοδρομίας. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ δύο λόγια ἀπὸ ἓνα σχετικὸ μάθημα: «Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ „μαστιγώσουσιν ὑμᾶς“ καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσι ... καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου» (Ματθ. 10,16-22). Κοφτὰ λόγια, γεμάτα εἰλικρίνεια. Ταιριαστὰ στοὺς λεβέντες, ποὺ οἱ καρδιές τους εἶναι στραμμένες πρὸς τὰ ὕψη.

Γνωρίζει ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οἱ μαθητὲς παρουσίαζαν ἀδυναμίες. Δὲν ἦσαν ξένοι ἀπὸ μικρότητες. Οὔτε ἦταν εὐκολοὶ νὰ μπουῖν στὸ βάθος καὶ νὰ πιάσουν τὸ ὕψος τῆς διδασκαλίας Του. Ὁ Διδάσκαλος, ὅμως, μολονότι δείχνει κατανόησι, ποτὲ δὲν συμβιβάζεται καὶ δὲν θωπεύει καὶ δὲν ὑποθάλλει ἀτέλειες καὶ μετριότητες τοῦ ψυχικοῦ τους κόσμου. Τοὺς λέει τὴν ἀλήθειαν. Τοὺς ἐλέγχει. Καὶ ἐνίοτε μὲ κάποια δριμύτητα. Πηγαίνοντας π.χ. πρὸς Ἐμμαοὺς, βλέπει ὅτι οἱ τρεῖς μαθητὲς ποὺ τὸν συνόδευαν δὲν καταλάβαιναν τὴ διδασκαλίαν Του. Καὶ τοὺς λέει: «Ἔσθ' ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦναι ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησεν οἱ προφῆται» (Λουκ. 23,25). Σὲ ἄλλους μαθητὲς: «Οὕτω (=τόσο) καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοι ἐστέ;» (Μαρκ. 7,18). Στὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην ποὺ ζήτησαν πρωτοκαθεδρία: «οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε» (Μαρκ. 10,37-38). Καὶ στὸν Πέτρον: «Ἔπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων» (Ματθ. 16,23). Θέλει νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν τάξιν.

Εἶναι ἀλήθεια, πὼς μερικοὶ δὲν ἄντεξαν. Καὶ, μάλιστα, ὅταν ἄκουσεν τὸν Ἰησοῦν νὰ τοὺς λέγῃ «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ». Εἶπαν μεταξὺ τους: «Σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος». Καὶ ἀποφάσισαν νὰ φύγουν. «Πολλοὶ ἀπῆλθον ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν». Ὁ Ἰησοῦς, ὅμως, δὲν ταράσσεται. Τοὺς διευκολύνει. Ἄν θέλουν μπουῖν νὰ φύγουν καὶ ἄλλοι. Γι' αὐτὸ τοὺς λέγει: «Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;». Ἄλλ' ὁ Πέτρος δίνει ἀποφασιστικὴ ἀπάντησι: «Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις» (Ἰωάν. 6,60-68).

Καὶ ἔμειναν ἀρκετοὶ κοντὰ στὸν Ἰησοῦν. Συνέχισαν νὰ μαθητεύουν, ὅπως ἡ Μαρία, ἡ ὁποία «παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ» (Λουκ. 10,39). Καὶ μόνον ὅταν «ἐπλήρθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» τὴ στιγμὴν ποὺ «ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει», διασκορπίστηκαν «ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» καὶ ἀναδείχθησαν οἱ μεγάλοι Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου. Ἔτσι, τὸ «Φροντιστήριον τοῦ Χριστοῦ» σφραγισμένο μὲ τὴ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φωτίζει τὸ χρέος τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ δημιουργίαν στελεχῶν, συνεργατῶν καὶ διαδόχων μὲ σκοπὸν τὴ σωστὴν, συστηματικὴν καὶ πλούσιαν σὲ καρποὺς ποιμαντικὴν διακονίαν.

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ 1821

Του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Έν πρώτοις ἡ Ἐκκλησία διεδράματισε σπουδαιότερον ρόλον κατὰ τὸν μακρῶνα ἀγῶνα τῆς παλιγγενεσίας, ἔνθεν μὲν ὡς ποιμαίνουσα καὶ διδάσκουσα, ἔνθεν δ' ὡς ἐνεργῶς μετέχουσα καὶ ἐν πολλοῖς ἡγουμένη τῶν ἐθνικῶν ἐξεγέρσεων. Τὰ στενά χρονικά ὄρια τῆς σημερινῆς ὁμιλίας δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ὑπομνήσω ἐν λεπτομερείᾳ τὰς ἡρωϊκὰς θυσίας τοῦ κλήρου διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε διεξοδικῶς ὠμίλησα καὶ ἔγραψα. Ἀπλῶς ὑπενθυμίζω ὅτι καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς δουλείας, ὡς καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος, ἱεράρχαι, κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ ἐγένοντο οἱ ἐνθουσιώδεις σηματοφόροι τῆς ἐθνικῆς ἰδέας καὶ οἱ ἡρωϊκοὶ πρόμαχοι τῆς ἀποκατάστασεως τοῦ γένους, θυσιάζοντες χάριν αὐτοῦ πάντα τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ἦγούμενοι παντὸς ἐθνικοῦ κινήματος, ἐμψυχούντες καὶ εὐλογοῦντες τὸ δουλεῦον καὶ ἀγωνιζόμενον γένος, συμμετέχοντες προσωπικῶς μαχῶν καὶ ἀγῶνων, βουλευόμενοι περὶ τῶν τυχῶν τῆς πατρίδος, ὑφιστάμενοι διωγμοῦ καὶ μαρτύρια, κρατοῦντες εἰς τὴν μίαν χεῖρα τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὴν πυρφόρον δῶδα τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἔθνους, ἀνεδείχθησαν ἐθνικοὶ ἥρωες, ἄξιοι πανελληνίου στεφάνου. Διὰ τοῦτο ἡ λύσσα τοῦ κατακτητοῦ, κατὰ πρῶτον λόγον, ἐξέσα κατὰ τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν, ἐξ ὧν ἱκαναὶ χιλιάδες ἐμαρτύρησαν ὑπὲρ πί-

στεως καὶ πατρίδος, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐν οἷς ἐξ πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ ὅμως ἐτόλμησάν τινες νὰ ὑποστηρίξουν ὅτι ἡ ἐκκλησία οὐ μόνον οὐδὲν προσέφερον εἰς τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' ὅτι τούναντίον καὶ ἀντέδρασαν εἰς αὐτόν. Ὅτι εὐρέθησαν καὶ κληρικοὶ τινες ἐπιλήσμονες τῶν ὑποχρεώσεών των οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ἀλλὰ διατὶ νὰ παραβλέψωμεν τί προσέφερον ἡ ὀλότης καὶ νὰ ἀπιδώμεν εἰς τὴν ἐλαχίστην μειοότητα; καὶ τί μέγα ἐπετελέσθη εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν, χωρὶς νὰ ὑπάρχη καὶ ἡ σκιά; Καὶ πῶς θὰ ἡδύνατο νὰ ἐξηγηθῇ ἡ τόση μανία τῶν κρατούντων κατὰ τοῦ κλήρου, ἂν μὴ ἐθεωρεῖτο οὗτος ὑπ' αὐτῶν ὡς κύριος συντελεστής τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως; Πρὸς τί θὰ ἐδιώκετο τόσον ἀπηνώς ἂν ἀντέδρα κατ' αὐτῆς;

Καὶ ἐζητήθη νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀντίδρασις τῆς ἐκκλησίας τὸ ὅτι αὐτὸς ὁ ἐθνομάρτυς Γρηγόριος Ε' καὶ ἄλλοι ἱεράρχαι ἠναγκάσθησαν δι' ἐγκυκλίων νὰ καταδικάσουν τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἐν τῇ πράξει ὑπεβοήθουν. Ἐάν, λέγουν, ὁ Γρηγόριος ἐπίστευεν εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἐθνεγερσίας, ἔπρεπε νὰ μὴ ἐκδώσῃ ἀφορισμὸν, ὑποκύπτων εἰς τὴν βίαν. Ἀληθῶς, ὁ ἀγνὸς πατριωτισμὸς ἀπαιτεῖ πολλάκις παρὰ τῶν ἀτόμων μεγάλας θυσίας, καὶ αὐτῆς

ἐτι τῆς ζωῆς. Ἄλλ' ὅς μὴ λημονῶμεν ὅτι ὑπάρχουν περιστάσεις καθ' ἃς ἀπαιτοῦνται θυσίαι μεγαλύτεραι καὶ αὐτῆς τῆς θυσίας τῆς ζωῆς καὶ ὅτι ἐνίοτε ἡ μαρτυρικὴ ζωὴ εἶναι πικρότερον ἀλλὰ πλέον ἐπιβεβλημένον καθήκον καὶ αὐτοῦ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου. Καὶ αὐτὴν τὴν υπερτάτην θυσίαν προσέφερον ὁ ἀοίδιμος πατριάρχης, ὅστις συνησθάνθη συναίσθημα πικρότερον ἀλλὰ πλέον ἐπιβεβλημένον καθήκον καὶ αὐτοῦ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου. Καὶ αὐτὴν τὴν υπερτάτην θυσίαν προσέφερον ὁ ἀοίδιμος πατριάρχης, ὅστις συνησθάνθη συναίσθημα πικρότερον καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου, ὅταν θυσιάζων πάντα ἐγωισμὸν καὶ ἀποβλέπων εἰς τὸ ἀληθινὸν ἐθνικὸν συμφέρον, ἠναγκάσθη νὰ θέσῃ τὴν ὑπογραφὴν του κάτωθι ἐγγράφου, καταδικάζοντος κίνημα, ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὁποίου ὀλοψύχως ἠύχετο καὶ εἰργάζετο. Ὑπογράφων, ἀπεμάκρυνε τὰς ὑπονοίας τῆς Πύλης περὶ συμμετοχῆς εἰς τὸ κίνημα ἐπισήμων κύκλων μὴ υπογράφων θὰ ἐπεβεβαίουν τὰς ὑπονοίας, ὅτε δεινὴ ἐπιπίπτουσα ἡ τιμωρία τοῦ τυράννου κατὰ τῶν βυσσοδομούντων, θὰ ἐνέκρου τὸ κίνημα πρὶν ἢ ἐκραγῇ. Ἄλλως ὁ ἀοίδιμος πατριάρχης μετὰ θαυμαστῆς ἐγκαρτερήσεως ὑπέστη τὸ μαρτύριον, ὅταν ἐπέστη ἡ ὥρα, καιοὶ ἡδύνατο νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς.

Ἡ ἐκκλησία ὅμως δὲν προσέφερον ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας μόνον διὰ τῆς θυσίας τῆς ζωῆς, τὴν ὁποῖαν πολλοὶ κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ προσέφεραν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πνευματικῆς συμβολῆς τῶν λειτουργῶν τῆς Ἱεροκήρυκες, ἰδίως εἰς τὰς ἐλληνικὰς κοινότητας τοῦ ἔξωτερικοῦ, συχνάκις εἰς τὰ κηρύγματά των ἐκήρυτταν μετ' ἐnthουσιασμοῦ τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀναστάσεως τῆς πατρίδος καὶ ποῖος δὲν συγκινεῖται, σήμερον ἀκόμη, ἀναγινώσκων τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ὁ Ἥλιος Μηνιάτης, κατὰ τὰ ρητορικὰ ὑποδείγματα τοῦ Φραγκίσκου Σκούφου, ἐξεφώνησε, τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ 1688, ἐν τῷ ἐλληνικῷ ναῷ τῆς Βενετίας, ὅτε, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν παρθένον Μαρίαν, ἐβροντοφώνει: «Ἔως πότε, πανακήρατε κόρη, τὸ τρισάθλιον γένος τῶν Ἑλλήνων ἔχει νὰ εὐρίσκειται εἰς τὰ δεσμὰ μιᾶς ἀνυποφέρτου δουλείας; ἕως πότε νὰ τοῦ πατῆ τὸν εὐγενικὸν λαῖμόν ὁ βάρβαρος;... Εὐσπλαγχνε Μαρίαν, παρακαλοῦμέν σε διὰ τὸ χαίρει ἐκεῖνον,

Συνέχεια στὴ σελ. 92

ΕΧΟΜΕ ΑΝΑΓΚΗ ΑΠΟ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Συνέχεια από τη σελ. 83

μεθα κι όταν νικάμε και για να τον ευχαριστήσουμε και για να διατηρήσει μέσα μας την ειρήνη. Να προσευχόμεθα όταν νοιώθουμε αδύνατοι και μόνοι για να μάς δυναμώση. Όμως και τότε που νομίζουμε πως είμαστε δυνατοί, για να μάς φρουρήσει για να μην υπερφανετούμε. Και για να μη γελαστούμε και στηρίζομε πολύ σ' αυτή τις ελπίδες μας, και για να μη ριχτούμε στη μάχη μόνοι μας και νικηθούμε.

Και ποτέ να μη μένομε χωρίς προσευχή, ξένοι και όρφανοι από τον Πατέρα, χωρίς Όδηγό και Συμπαραστάτη και Δάσκαλο και Σωτήρα και Έλευθερωτή και Προστάτη και Φίλο.

Γιατί και δεν μπορούμε να λεγόμεσθε, να θεωρούμαστε, να είμαστε και να ζούμε σαν χριστιανοί, αν δεν προσευχόμεθα. Αν δεν κατορθώσουμε, έστω και για λίγες στιγμές την ημέρα, να νοιώθουμε την πνοή μας, στην πηγή της ενωμένη με την πνοή Του.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο Ε΄

ΚΑΙ ΟΔΗΣΣΟΣ

Συνέχεια από τη σελ. 88

τροπολιτών, του Έφέσου Διονυσίου του Καλλιάρχου, του Νικομηδείας Άθανασίου και του Άγχιάλου Εύγενίου» στις 10 Απριλίου 1922 (βλ. όπ. παρ., σσ. 19-68).

Ο άσιδμος Πατριάρχης είχε και όσο ζούσε δεσμούς με την Όδησσο και μάλιστα με τη Φιλική Έταιρία, που είχε την έδρα της εκεί. Όπως έχει συμπεράνει ο ιστορικός Ι. Α. Μελετόπουλος από δυο επιστολές του Παναγιώτη Σέκερη, από τους άρχηγούς της Έταιρίας, που δημοσίεψε από το αρχείο του, «ο Πατριάρχης μεγάλως έβοήθησε την Έ-

ταιρεία διά γραμμάτων του, τα όποια άπηύθνε εις διαφόρους και ότι έν τη πατριωτική ταύτη προσπάθεια του ο Πατριάρχης δεν έδιστασε να μεταχρονολογήσει ακόμη επιστολάς του, όταν ή ανάγκη επέβαλλε τουτο, ως την πρός τον Μιχαήλ Βόδαν, την όποια συνέταξε και υπέγραψε πρό της 13ης Αυγούστου 1819 και φέρει χρονολογίαν, ως αναφέρει ο ίδιος ο Σέκερης, 12 Σεπτεμβρίου 1819» (βλ. Ι. Α. Μελετοπούλου: 'Η Φιλική Έταιρία - Αρχείον Π. Σέκερη, Άθήναι 1967, σελ. 14).

Τα γράμματα αυτά του Έθνομάρτυρα Πατριάρχη, με τα όποια ένίσχυσε το έργο της Φιλικής Έταιρίας, δεν ήταν ένα και δύο, αλλά σ α ρ α ν τ α έ υ ο (βλ. Μελετόπουλο, όπ. παρ.). Όταν τον κρέμασαν οι Τούρκοι στην προκήρυξη που έβαλαν στο στήθος του σε τούρκικη γλώσσα, έγραψαν επιγραμματι-

της πρώτης έντυπώσεως εκ του δεινού πλήγματος, το όποιον κατηνέχθη κατ' αυτόν διά της άλώσεως, και άνήσυχον άλλ' όχι και άνευ ελπίδος έστρεφεν ικετήριον πρός τον Ύψιστον το βλέμμα, ή εκκλησία ήτο εκείνη, ή όποια εις τον περίβολον εκκλησιών και μονών συνεκέντρον παιδιά της περιοχής διά να διδασθοῦν τα στοιχειώδη γράμματα. Το «κρυφό σχολειό», υπό την σκέπη της εκκλησίας, «ή προζύμη, ούτως ειπείν, της μελλούσης διανοητικής του έθνους ανάπτυξεως», ήτο εκείνο που, όσον και αν ήτο πτωχικόν και πρωτόγονον, διετήρησε τον κρίκον της εθνικής και χριστιανικής παραδόσεως, μέχρι της εποχής, κατά την όποιαν, υπό αίσιωτέρας συνθήκας, διεμορφώθησαν άνωτερα σχολεία. 'Η εκκλησία εθεώρει καθήκον

ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ 1821

Συνέχεια από τη σελ. 91

όπου μάς έπροξένησε την χαράν, διά τον άγγελικόν εκείνον ευαγγελισμόν, όπου έστάθη της σωτηρίας μας το προσίμιον' χάρισε εις το γένος μας την προτέραν τιμήν' σήκωσε το από την κοπρίαν της δουλείας εις τον θρόνον του βασιλικού άξιώματος, από τα δεσμά εις το σκήπτρον, από την αιχμαλωσίαν εις το βασίλειον...».

Άλλά και μόλις ήρχισε το κατεπισημένον γένος να συνέρχεται από

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Συνέχεια από τη σελ. 86

δοσιακές και δεν περιέχουν τις περικοπές του Εύχελαιού. Καλό, πράγματι, θα ήταν να περιληφθούν και σ' αυτές για να διαβάζονται από εκεί κατά τα κοινά Εύχέλαια, που γίνονται στο ναό και έχουν επισημότερο χαρακτήρα. Μια και ή πρότασή σας διαβιδάζεται στους άρμοδίους, που θα διαβάσουν το σημείωμα αυτό, θα ήθελα να συμπληρώσω πως πρακτικότερο θα ήταν να περιληφθούν δλόκληρες οι περικοπές και να αποφευχθούν τα ξε: «όρα...», που υπάρχουν στις εκδόσεις σε μικρό σχήμα, όπου μόνο ή πρώτη δημοσιεύεται δλόκληρη. Άλλως είναι πραγματικά «δύσoron άδωρον» αν φάχουν κάθε φορά οι ίερείς για να θροῦν την κάθε μια περικοπή «έν τοις όπισθεν». Το ίδιο θα έπρεπε να γίνει και για τις αποστολικές περικοπές, που όρθ θα είναι για τον ίδιο λόγο να περιέχονται και στον Άπόστολο, και μάλιστα δλόκληρες, χωρίς και εδώ παραπομπές στα προηγούμενα.

κά: «αυτός ο ίδιος όπισθεν των παρρασκηνίων, έδρα κρυφίως ως άρχηγός της επανάστασεως» (βλ. Γ. Θ. Ζώρα, «Παρνασσός», τόμ. ΙΗ', άρ. 1, 'Ιαν. - Μάρτ. 1976, σελ. 134).

Είχε, λοιπόν, ή Όδησσοσ κάθε δικαίωμα να φιλοξενήση πρώτη στους κόλπους της τη σεπτή σορδ του μεγάλου Πατριάρχη. Και το κράτησε μισό αιώνα, ώσπου ανακοιμήθηκε και έναποτέθηκε σε μαρμαρίνη λάρνακα στη Μητρόπολη Άθηνών (βλ. Τ. Άθ. Γριτσόπουλος, ΘΗΕ. Δ' σ. 739). 'Η λάρνακα σήμερα βρίσκεται στο υπόγειο του μητροπολιτικού ναού, ενώ τα όσα έχουν τοποθετηθή μέσα σε άσημνία λειψανοθήκη σε καλαίσθητο προσκυνητάρι στην άριστερή πλευρά, κοντά στην είσοδο του ναού.

της να φροντίζη διά την στοιχειώδη μόρφωσιν του γένους, ως μαρτυρεί και ο Ζ' κανών συνόδου συγκληθείσης έν τῷ ναῷ της Θεοτόκου Παραμυθίας έν Κωνοταντινουπόλει, το 1593, όστις ώριζεν «έκαστον έπίσκοπον έν τη έαυτου παροικία φροντίδα και δαπάνην την δυναμένην ποιείν, ώστε τα θεία και ιερά γράμματα δύνασθαι διδάσκεσθαι» από δε του 'Ζ' αιώνας ή εκκλησία, άναπληρούσα τότε την πολιτείαν, ήρχισε να εκδίδη κανονιμούς σχολών. Τοιουτοτρόπως, ως άνομολογεί και ο Κοραής, «πρώτος ο κληρος άρχεται της άναμορφώσεως του έθνους διά της παιδείας, αδιάφορον αν και εις τον κανόνα αυτόν, όπως πάντοτε, υπάρχουν και αι έξαιρέσεις και δεν λείπουν κληρικοί τινες έχθροι της μορφώσεως».

ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΦΟΒΟ

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

«Ὅπου ἐάν ἦ τὸ πῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοι» (Ματθ. κδ' 28).

Αὐτὸς ὁ εὐαγγελικὸς στίχος, μέρος ἀπὸ τὴν προφητεία τοῦ Χριστοῦ τῆ σχετικὴ μετὰ τὴ Δεύτερη Παρουσία, σημαίνει, σὲ κατὰ γράμμα ἐξήγηση: «Ὅπου εἶναι τὸ φοβῆμι, ἐκεῖ συνάζονται τὰ ὄρνια. Τὸ βαθύτερο ὅμως νόημά του εἶναι: «Ὅταν ἡ διαφθορὰ τοῦ κόσμου φθάσῃ στὴ σήψη, θὰ πέσῃ πάνω του ἡ Κρίσις, ἡ Τιμωρία.

Θὰ εἶναι σχεδὸν παντοῦ ἀπλωμένο αὐτὸ τὸ νοητὸ φοβῆμι. Μιὰ ἀπαίσιος ἀπόκριση στὴν ὀλοῦθε πρὶν χυμένη Χάρη, ποὺ πήγασε ἀπὸ τὸν Σταυρὸ. «Ἔτσι, παντοῦ χυμένο ζωογόνο νερό, τὴν ἐβλεπαν οἱ Ἅγιοι, ἐλπίζοντας στὸ καλὸ τῆς ἀποτέλεσμα. «Ὁ Θεός, γιὰ ὅλους ὅσοι διψοῦν τὴ σωτηρία, εἶναι ἡ Ζωή, ἡ σωτηρία πιστῶν καὶ ἀπίστων, δικαίων καὶ ἀδίκων... ὅπως γιὰ ὅλους εἶναι τὸ φῶς τὸ σκορπισμένο στὸν κόσμος» (Ἰωάννης τῆς Κλίμακος). Καὶ ὅμως, ἐνῶ ὅλοι εἶχαν κληθῆ στὴ σωτηρία, πολλοὶ θ' ἀδιαφοροῦσαν. Θὰ ἐκλείναν τὰ μάτια στὸ σπάταλο φῶς, ποὺ δὲν ἄφηνε κανέναν ἐξω του.

Γιατὶ δὲν ἔρχονται στὴν εἰρήνη, στὴ χαρὰ τοῦ Χριστοῦ; Νὰ ἡ ἀπορία καὶ τὸ παράπονο τῶν Ἀγγέλων στὸν οὐρανὸ καὶ τῶν πιστῶν ψυχῶν στὴ γῆ μπροστὰ στὸ θέαμα «ἐθνους οὐχ οἰσίου» (Ψαλμ. μβ' 1), τοῦ ἀμέτρητου πλήθους τῶν ἀνόμων, ποὺ οὔτε κὰν ὑποψία δὲν ἔχουν τοῦ καταντήματός τους καὶ τὸ προτιμοῦν ἀπὸ ἐκείνη τὴν εἰρήνην καὶ ἐκείνη τὴν χαρὰ.

Εἶναι ἀξιοσημείωτο πῶς, ἡ ἴδια ἡ Ἀγάπη μιλώντας, ζωγραφίζει ἐδῶ με ἀποτρόπαια χρώματα τὸ τέλος πλάσμάτων τῆς. Μὰ πῶς νὰ κάνῃ ἀλλιῶς; Τί φταίει ἐκείνη ἂν τὸ Κακό, ἔσκινώντας ἀπὸ τὴν ἐλευθερία ἐκλογῆς, ποὺ μὰς δόθηκε σὰν ἡ πιὸ ὁμορφὴ προϋπόθεση τῆς δόξας μας — νὰ ὁμοιωθοῦμε μετὰ τὸ ὕψιστο Ὄν — εἶναι τόσο ἀποκρουστικό;

Ἄς θυμηθοῦμε τὸν Ἱερώνυμο Μπὸς ἢ τοὺς ἀγιογράφους τῆς Καστορίας, ποὺ ἀπέδωσαν μ' ἐφιαλτικὴ φαντασία τὴν κατάληξη τῶν ἀσεβῶν. Ἡ χριστιανικὴ Μοῦσα, πάντα τρυφερὴ στὸ βάθος, μιμείται τὴ Θεία Γραφή καὶ στίς πιὸ σκληρὲς ἀπεικονίσεις. Γιατί, ὅ,τι καλοῦμε ἀλήθεια, δὲν εἶναι μόνο τί θέλει καὶ τί κάνει ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς ἀσχημίζουν τὸν ἄνθρωπο ἢ ἁμαρτία καὶ οἱ συνέπειές τῆς. Σὲ τί τραγικὴ ἀλλοίωση τὸν περιάγουν.

Κατηγοροῦν τὸν Μεσαίωνα γιὰ τὴν ἔντονη αἴσθησι τῆς Κόλασης, τῆς ἱστορικῆς, ποὺ τὴ συνθέτουν οἱ πάνω στὴ γῆ ἀνατριχιαστικὲς θλίψεις τῶν ἀμετανοήτων, καθὼς καὶ τῆς μεταφυσικῆς, τοῦ Ἄδη.

Εἶναι μιὰ αἴσθησι ποὺ μειώθηκε ἀργότερα καὶ στὴν ἐποχὴ μας φαίνεται ξεθυμασμένη. Δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ συμβῆ ἔτσι.

Ἡ Πίστη, ὅταν εἶναι ὀλόκληρη, ἔχει πραγματισμὸ*. Κοιτᾷ κατὰματα ὅλες τίς ὕψεις τῆς θρησκευτικῆς μας περιπέτειας. Βλέπει σὰν ὄρνια τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἠθικῆς ἀποσύνθεσης καὶ ὁ συμβολισμὸς δὲν πέφτει καθόλου ἐξω.

Ἄν σήμερα, τέτοιες ἀναφορὲς καὶ τέτοια θυμῆματα σπανίζουν στὸν ἄμβωνα καὶ γενικώτερα στὴ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι τιμητικό. Ἀκρωτηριάζοντας τὸ μήνυμα τῆς Βίβλου, προδίνουμε ἀδυναμία ἀντίληψης καὶ βιώματος. Καὶ κάθε ἄλλο παρὰ ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ καθίζουμε στὸ ἐδῶλιο τῆ μεσαιωνικῆς παρρησίας.

Ὁ κόσμος ὅπου ζοῦμε, μετὰ τὸν ἀχαλίνωτο ἐκτραχηλισμὸ του, ποὺ ἐνώπιόν του ὠχρῖα ἢ διαφθορὰ τοῦ παλιοῦ κόσμου, ἔχει ἀνάγκη περισσότερο ὠμῆς γλώσσας.

«Ὁν τρόπον εἰρήκα, οὕτως ἔσται» (Ἦσ. ιδ' 23). Ναι, Κύριε. Ὅ,τι

* Ὅχι μετὰ τὴν ἐννοια τοῦ γνωστοῦ φιλοσοφικοῦ ὅρου, ἀλλὰ μ' ἐκείνη τῆς τρέχουσας ξενικῆς λέξεως «ρεαλισμός».

κακὸ προεῖπες, δὲν πρέπει νὰ τὸ παραμερίζουμε. Πρέπει νὰ τὸ σαλπίζουμε στὸ ἀνθρώπινο γένος. Γιατὶ αὐτὴ ἡ προειδοποίηση μπορεῖ ν' ἀποβῆ γιὰ πολλοὺς σωστικὴ. Νὰ τοὺς ἀναχαιτίσῃ ἀπὸ τὸν κατήφορο ποὺ πήραν, νὰ τοὺς κἀνῃ ν' ἀνανήψουν. Καὶ μετὰ τὸν φόβο ἀκόμη, τὸ καλὸ μας ἐπιδιώκει. «Πᾶσαι αἱ ὀδοὶ σου ἔλεος» (Ψαλμ. κδ' 10). «Φοβηθήσονται σε οἱ σοφοὶ καρδία» (Ἰὼβ λζ' 24). «Ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωὴ μου πρὸς σε» (Ἰωνᾶ β' 7).

ΖΗΤΟΥΝ ΙΕΡΕΑ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ροδεσίας κ. Κύριλλος καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότητα Σάλσπερου Ροδεσίας, ζητοῦν ὀρθόδοξο ἐφημέριο γιὰ τὴν πλήρωση τῆς θέσεως στὸν Καθεδρικό Ἱερό Ναὸ Ἁγίας Τριάδος.

Ὁ μισθὸς εἶναι ἱκανοποιητικός. Παρέχεται οἴκημα γιὰ τὴ δωρεὰν διαμονὴ τοῦ ἱερέως, καὶ μηνιαῖο ἐπίδομα γιὰ τὰ ἐξοδα κινήσεώς του.

Υπάρχει ἤδη στὴν Κοινότητα ἀνεπτυγμένο πνευματικὸ ἔργο (κατηχητικὰ σχολεῖα, συγκεντρώσεις ἀνδρῶν - γυναικῶν κλπ.). Στὴν περιφέρεια τοῦ Σάλσπερου κατοικοῦν 3.000 περίπου Ἕλληνες. Ἡ γνώση τῆς ἀγγλικῆς θὰ εἶναι ἕνα ἐπιπλέον προσόν.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι μποροῦν νὰ ἀπευθυνθοῦν στὴ διεύθυνση:

Archbishop Cyril, P. O. Box 2832, Salisbury ZIMBABWE.

Περὶσσότερες πληροφορίες: Τηλ. 744.108 (Ἀθήνα).

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος

Ἡ μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ στίς ψυχές, ὅπως τὴν ἔδωσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες, δὲν περιοριζόταν στὰ λόγια. Συνοδευόταν καὶ ἀπὸ βίο σύμμορφος' αὐτά. Βίο ἀληθινὰ ἀκάθιστος, ποιήμα ἐφάμιλλο κατὰ τὴν ὁμορφιά καὶ τὴ γνησιότητα πρὸς τὴν ὠραία τους διδασκαλία.

Ἐνα ἐντυπωσιακὸ παράδειγμα: Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (328-373), πού τὴν ἐκδημία του μνημονεύει τὸ Ἑορτολόγιο στίς 2 τοῦ μηνός. Ἀπὸ τὰ 46 χρόνια τῆς πατριαρχίας του, τὰ 16 τὰ πέρασε σ' ἐξορίες καὶ κακουχίες, γιὰ χάρις τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε ἀπαράμιλλος πρόμαχος. Τὴ στέρωσε μὲ τὴ θεολογία του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἀκατάβλητη καρτερία του.

Λαμπρὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς σημερινοὺς ποιμένες καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας, πού καλοῦνται νὰ διαφυλάττουν καὶ νὰ προβάλλουν τὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου μέσα σ' ἓνα κόσμος κατὰ μέγα μέρος στρατευμένον ἐναντίον τῆς.

Ὁ Διάλογος μὲ τοὺς νέους

Πολλὰ ἀπὸ τὰ σημερινὰ παιδιὰ δὲν πιστεύουν ὅτι μποροῦν νὰ βροῦν κατανόηση καὶ βοήθεια στὰ προβλήματα τους ἀπὸ τοὺς μεγάλους. Ἔτσι, ὁ Διάλογος μὲ γονεῖς, δασκάλους, ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας καὶ κάθε ἄλλον ἐνήλικος πού ἐνδιαφέρεται γι' αὐτά, ἀτονεῖ.

Τὸ φαινόμενο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀποθαρρύνει. Στὴν Οἰκογένεια, τὴν

Ἐκκλησία καὶ τὸ Σχολεῖο, ἡ στάση μας ἀπέναντι τῆς τρυφερῆς ἡλικίας πρέπει νὰ εἶναι οἰκοδομητική. Μποροῦμε καὶ νὰ προκαλέσουμε τὸν Διάλογο πού λείπει καὶ νὰ τὸν διατηρήσουμε, καθιστώντας τον καρποφόρο. Πῶς; Μὲ τὴν κατάλληλη συμπεριφορά, πού θὰ τὴν ἐμπνέει καὶ θὰ τὴν ὑπαγορεύει ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς νεοσσούς μας.

Ἄς συνιστᾶ τὴ χρήση τους

Ὅσο πιὸ συνειδητὴ εἶναι ἡ συμμετοχὴ στὴ θεία Λατρεία, τόσο καλύτερα γιὰ τὸν πιστό. Ἀπολαμβάνει μεγάλη ψυχικὴ ὠφέλεια. Σ' αὐτὴ τὴν ἀνάγκη ἀνταποκρίνονται οἱ συγγραφεῖς ἐγκολπίων βοηθημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα γίνονται προσιτὰ τὰ νοήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ὑμνωδίας καὶ εὐχολογίας.

Γραμμένα ἀπὸ διακεκριμένους σὲ μόρφωση καὶ ὀρθόδοξο φρόνημα θεολόγους μας, τὰ κείμενα αὐτὰ προσφέρουν ἀνεκτίμητη συμβολὴ στὴ λειτουργικὴ ἀγωγή τοῦ χριστεπωνύμου Πληρώματος. Κάθε καλὸς ποιμένας λοιπὸν ἄς συνιστᾶ τὴν χρήση τους στὸ ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἐνορίας του.

Τὰ δύο φύλα

Στὸν καιρὸ μας, ἡ χειραφέτηση τῆς γυναίκας δὲν εἶναι μονάχα ἕνας κατήφορος, ὅπως μερικοὶ θέλουν νὰ τὸν βλέπουν, ἀλλὰ καὶ μιὰ συνειδητὴ κατάκτηση τῶν δικαιωμάτων τῆς. Γιὰ τὴν Ἐκκλησία, τὰ πράγματα εἶναι καθαρὰ. Ἀναγνωρίζει, πρώτη Αὐτὴ, τὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων, ἀλλὰ δὲν παραβλέπει καὶ τίς ἰδιαιτητείες τους, πού ἂν λείψουν, ἡ ἰσότης αὐτὴ ἔχει δυσάρεστα γνωρίσματα. Ὁ Θεὸς «ἄρσεν καὶ θῆλυ

ἐποίησε» τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὸ σημαίνει τὴν ὑπαρξὴ ἐμφύτων διαφορῶν, χάρις στίς ὁποῖες τὸ ἓνα φύλο ὑπερέχει ἢ μειονεκτεῖ ἀπέναντι στοῦ ἄλλο ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴ τους ἀποστολή. Ὑπάρχει ὄριο, πού ἂν τὸ ὑπερβῶν, εἴτε ὁ ἄνδρας εἴτε ἡ γυναίκα, ἡ ἀνθρώπινη φύση εἰσέρχεται στὸ χῶρο τοῦ τερατώδους. Οὔτε ἡ μείωση τῆς ἀρρενωπότητος οὔτε ἡ ἀτονία τῆς θηλυκότητος εἶναι κάτι πού ἀνέχεται ἡ κοινὴ λογικὴ μαζί μὲ τὴ φωτισμένη χριστιανικὴ ἀντίληψη.

Αὐτοπροσωπογραφία

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία κυκλοφορεῖ αὐτὲς τίς μέρες μιὰν ὠραία καὶ πολὺ χρήσιμη ἐκδόσή της. Πρόκειται γιὰ ἓνα βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «Μεγάλου Βασιλείου, Ἐπιστολὲς καὶ ἄλλα κείμενα». Οἱ εἰσαγωγές καὶ τὰ σχόλια ὀφείλονται στὸν Καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Στυλ. Παπαδόπουλο καὶ ἡ μετάφραση στὸν τακτικὸ συνεργάτη μας κ. Βασ. Μουστάκη, δ. Θ. Μὲς ἀπὸ τίς σελίδες αὐτοῦ τοῦ τόμου, ὁ ἱ. Πατήρ, θὰ μπορούσε νὰ πεῖ κανεῖς, αὐτοπροσωπογραφεῖται. Πράγματι, τὸ φιλολογικὸ εἶδος τῶν ἐπιστολῶν, πιὸ ἄμεσα καὶ πιὸ ζωντανὰ ἀπὸ κάθε ἄλλο, ἀποδίδει τὴν ἐσωτερικὴ φυσιογνωμία ὄσων μεγάλων προσώπων τῆς Ἰστορίας ἔτυχε νὰ διασωθεῖ ἢ ἀλληλογραφία. Ἔτσι, ἐδῶ ὁ Μέγας Βασίλειος, σὴν ἅγια ψυχὴ καὶ στοργικὸς ποιμένας, δίνει τὸ «παρὼν» στὸ νοῦ καὶ τὴν καρδίαν μας καλύτερα ἀπ' ὅ,τι θὰ τὸ πετύχαινε καὶ ἡ πιὸ ἐμπνευσμένη βιογραφία του, καμωμένη ἀπὸ ἓναν ἄλλο.

Συνιστοῦμε, ἰδίως στοὺς κληρικούς ἀναγνώστες μας, αὐτὴ τὴν ἐκδόση. Πολλὰ διδάγματα θ' ἀποκομίσουν σὴν ἐργάτες τοῦ νοητοῦ Ἀμπελώνος.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

15νθήμερη Ἐφημερίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Εἶναι τὸ πνευματικὸ, μαχητικὸ ὄργανο τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Πληροφορεῖ, ἐνημερώνει καὶ κατατοπίζει τὸ λαὸ πάντως σ' ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά, πνευματικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα πού ἀπασχολοῦν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Κυκλοφορεῖ τὴν 1η καὶ 16 κάθε μῆνα.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

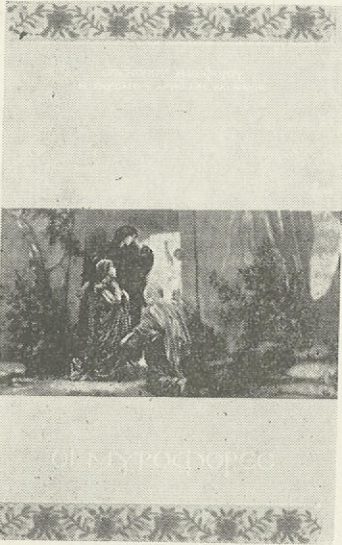

ΟΙ ΜΥΡΟΦΟΡΕΣ

Του Σεβ. Μητρ. Λευκάδος

κ. Νικηφόρου

Και μόνο ότι το βιβλίο του Σεβ. Λευκάδος κυκλοφορεί σε τρίτη έκδοση, στις εκδόσεις «Σήμαντρο» φα-

νερώνει την αξία του περιεχομένου του και τον τρόπο που είναι γραμμένο.

Πρόκειται για βιβλίο που ανταποκρίνεται στο ευαίσθητο και ευγενικό θέμα του με τρόπο σ' αλήθεια κατάλληλο για να προσεγγίσει ο αναγνώστης τις γυναικείες αυτές υπάρξεις που ακολούθησαν τον Ίησού κι άκουσαν πρώτες, προνομιακώς, για την Ανάστασή του.

Το έργο συμπληρώνουν χαρακτηριστικά σκίτσα κι ένα έκφραστικό, έγχρωμο εξώφυλλο.

Φς

ΝΕΑΝΙΚΑ ΠΡΩΤΟΛΕΙΑ

Έκδοση

της Έρας Μητροπόλεως

Ήλειας και Ωλένης

Η Έλληνική Έκκλησία στάθηκε και στέκεται πάντοτε κοντά στα νιάτα. Αθόρυβα και αποφασιστικά βοηθάει στη λύση των υλικών και πνευ-

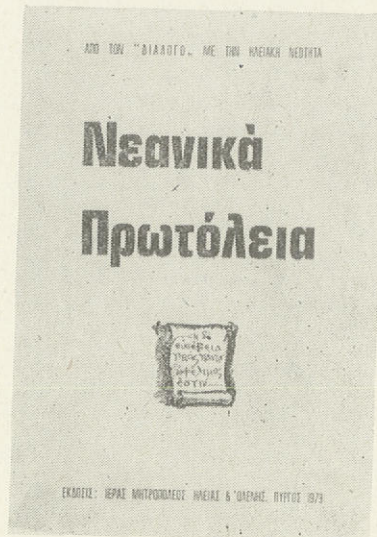
ματικών προβλημάτων των παιδιών και των νέων μας, που πασχίζουν να βρουν το δρόμο και τον προσανατολισμό τους, ξεχωριστά στην κρίσιμη εποχή μας.

Όμως τούτο που έκανε ο Σεβ. Ήλειας κ. Αθανάσιος, πλάι στ' άλλα, είναι και πρωτότυπο και έντυπωσιακό! Σ' ένα καλαίσθητο βιβλίο με 320 σελίδες συγκέντρωσε τις καλύτερες εκθέσεις των παιδιών του Γυμνασίου, του Λυκείου και της ΣΤ' Δημοτικού της Έπαρχίας του, που έγραψαν ύστερα από σχετικό διαγωνισμό με θέμα για μὲν τὸ Λύκειο «πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει...», γιὰ τὸ Γυμνάσιο «Γιατί ἐθουσιάζοντο οἱ μάρτυρες τῆς πίστεως» και γιὰ τὰ παιδιὰ τῆς ΣΤ' Δημοτικού «Τί γνωρίζεις και τί αἰσθάνεσαι γιὰ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑνορίας».

Πρόκειται δηλ. γιὰ μιὰ δουλειὰ με προγραμματισμένο κόπο που ὅμως τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πολὺ θαυμαστὸ και ἀξιόλογο.

Ὁ καλαίσθητος αὐτὸς τόμος περιλαμβάνει τὶς ἐκθέσεις που ξεχώρισαν οἱ ἐπιτροπὲς κρίσεως μαζί με τὶς φωτογραφίες τῶν παιδιῶν που διακρίθηκαν.

Έργο που συνδέει ἄμεσα τὴν νεανικὴ ψυχὴ με τὴν Ἐκκλησία και ἀνοίγει τὰ φτερά τῆς ἐμπιστοσύνης

του παιδιοῦ πρὸς τὶς ἀληθινὲς πηγὲς τῆς ζωῆς, τῆς τέχνης και τοῦ προσανατολισμοῦ του.

Φς

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

Του Σεβ. Μητρ. Χίου

κ. Διονυσίου

Με τὸν ἀπέριττο τίτλο, «Ἐπίκαιρα θέματα» ὁ Σεβασμιώτατος Χίου, μᾶς προσφέρει μιὰ ωραία ἀνθοδέ-

ση ἀπὸ ἄρθρα του που δίνουν ἀπαντήσεις σὲ σύγχρονα κοινωνικὰ προβλήματα. Πρόκειται γιὰ συμπυκνωμένες ἀπόψεις σὲ ζητήματα που ἐνδιαφέρουν κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο που ἐπιθυμῆ, μέσα στὴ γενικὴ σύγχυση τῆς ἐποχῆς μας νὰ μείνη φρουρὸς ἀκόιμητος ἰδανικῶν, ἀρχῶν και ἀξιῶν που ἐθρεψαν τὴν ἀνθρωπότητα γιὰ αἰῶνες.

Οἱ μεταφυσικοὶ και κοινωνικοὶ προβληματισμοὶ τῶν ἄρθρων αὐτῶν περιλαμβάνουν θέματα, ὅπως α) Ἡ ἐπιστῆμη και ἡ μετὰ θάνατον ζωὴ, β) Πότε ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας, γ) Ἡ ἐλπίδα, μεγάλη χριστιανικὴ ἀρετὴ, δ) Ἡ Ἐκκλησία και ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος κ.λπ. Θέματα, που και μόνο με τοὺς τίτλους τους, ἀποτελοῦν πνευματικὴ πρόσκληση γιὰ μιὰ προσέγγιση.

Φς

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥΣ

«Η πειθαρχία
έν τῇ Ἐκκλησίᾳ»

Ἡ εἰσήγηση πού, μέ τό παραπάνω θέμα, ἔγινε στή Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τόν περασμένο Φεβρουάριο, ἀπό τό Σεβ. Μητροπολίτη Σερβίων καί Κοζάνης κ. Διονύσιο, πρόκειται νά τυπωθῆ ἀπ' τό περιοδικό «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» σέ 10.000 ἀντίτυπα, σύμφωνα μέ πρόσφατη ἀπόφαση τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Τά ἀντίτυπα θά διατεθοῦν, μέ τή φροντίδα τῶν Ἱ. Μητροπόλεων, σέ ὅλους τοὺς ἐφημερίους καί διακόνους τῆς Ἐκκλησίας μας.

«Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος
καί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ»

Μέ ἐπιτυχία ἄρχισαν (καί συνεχίζονται) οἱ ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου Ἱεροκηρύκων, πού ὅπως εἶναι γνωστό, ὠργάνωσε ἡ Ἀποστολική Διακονία (28 Ἀπριλίου - 2 Μαΐου) στήν Ἀθήνα, μέ τό γενικό θέμα «Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ».

Παρουσία πολλῶν Μητροπολιτῶν, ἐκπροσώπων τοῦ Ἱ.Σ.Κ.Ε., Καθηγητῶν Πανεπιστημίων, βοηθῶν καί φοιτητῶν, δημοσιογράφων καί περισσοτέρων ἀπό 130 Ἱεροκηρύκων, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ κήρυξε τήν ἐναρξη τῶν ἐργασιῶν, τῇ Δευτέρᾳ 28 Ἀπριλίου, στήν αἴθουσα τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Μετά ἀπό σύντομη παρουσίαση τοῦ Συνεδρίου ἀπό τόν Θεοφ. Ἐπίσκοπο Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιο, ὁ ὁποῖος ἐξήγησε ποιές σκέψεις ὠδήγησαν στήν ἀπόφαση γιά τήν ὀργάνωση καί σύγκληση τοῦ Συνεδρίου, ἔγινε δημοσία συζήτηση μέ θέμα «Τά νέα δεδομένα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας (Καθηγητές κ.κ. Ν. Νησιώτης, Γ. Ματζαρίδης, Γ. Καβαδίας, Δ. Τσαούσης, συντονιστής Θεοφ. Ἀνδρούσης).

Οἱ ἐργασίες συνεχίστηκαν στό Διορθόδοξο Κέντρο (Πεντέλη) καί περιλάμβαναν: Τρίτη 29) 4' εἰσηγήσεις στό θέμα «ὁ ἐπικοινωνιακός ἄνθρωπος» (κ.κ. Δ. Κακαβελάκης, Χρ. Θεοδωρόπουλος, Ἰω. Μαρκαντώνης καί ἀρχιμ. κ. Συμ. Κούτσας). Τετάρτη 30) 4' «Καταναλωτική κοινωνία καί ἐπιπτώσεις ἀπό τήν ἐνταξί μας στήν

Ε.Ο.Κ.» (κ. Ἀ. Παπαντωνίου, ἀρχιμ. κ. Νικολόδημος Ἀεράκης, Καθηγητής κ. Θεοφανίδης).

Τό πρόγραμμα τῆς 1ης καί 2ας Μαΐου προβλέπει εἰσηγήσεις πάνω στά θέματα «Τουρισμός - Διακίνηση - Μετανάστευση» (κ. Ἀλ. Παπαδερὸς καί ἀρχιμ. κ. Τιμ. Τριβιζᾶς) καί «Θρησκευτικά προπαγάνδαι - κλασσικά καί ἀνατολικά ρεύματα» (πρωτοπρ. κ. Ἄντ. Ἀλεβιζόπουλος, Θεοφ. Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος).

Τό ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς (2 Μαΐου) θά ἐξαχθοῦν τὰ συμπεράσματα καί θά διατυπωθοῦν προτάσεις.

Ἐκκλήση τοῦ Ἱ.Σ.Κ.Ε.

στὸν Τύπο

«... Ἀπευθύνουμε ἐκκλήση, ὄχι νά μὴ ἀσχολεῖσθε μέ τὰ Ἐκκλησιαστικά, ἀλλὰ νά τοποθετηθεῖτε ἀπέναντί τους ὑπεύθυνα καί ἀντικειμενικά. Ὅλοι μας ἀγωνιζόμαστε νά ἀπαλλάξουμε τὸν Κλῆρο ἀπὸ κάθε μομφή. Κάθε συμμετοχὴ καί βοήθεια σ' αὐτὸ ἀξιολογεῖται θετικά. Ἀρκεῖ νά γίνει με κριτήρια τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ λαοῦ. Καί ἔχει ἔπαινο ἀπὸ τὸν Θεὸ καί τοὺς ἀνθρώπους...».

Αὐτά, μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρονται σὲ ἐκκλήση πού ἀπηύθυνε ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος Κληρικῶν Ἑλλάδος» πρὸς ὅλες τίς ἡμερήσιες ἐφημερίδες, γιατί «ἀρκετὰ χρόνια τώρα, ἀπὸ μιά μερίδα τοῦ Τύπου ἀσκεῖται ὀξύτατη «κριτικὴ» κατὰ τῆς Ἐκκλησίας... Τὰ θέματα πού δίνουν τὴν ἀφορμὴ γιά τὴν «κριτικὴ» αὐτὴ, εἶναι γνωστὰ καί σχεδὸν τὰ ἴδια. Καί οἱ μέθοδοι ἐπίσης πού ἀκολουθοῦνται, εἶναι γνωστὲς σὲ ὅλους μας. Πηχυαῖοι τίτλοι, μυθιστορηματοποίηση καί κριτικὴ, κατὰ τὴ γνώμη μας ὄχι ἀντικειμενική...».

Ἐπαινος καί εὐαρέσκεια

Ἐκατοντάδες γραπτὲς ἀπαντήσεις ἔστειλε σὲ ἐφημερίδες καί περιοδικὰ ὁ ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Κακουλίδης, Γεν. Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Βεροίας καί Ναούσης, ἀναιρώντας πλάνες καί σοκοφαντίες, ἀνατρέποντας ἀνακρίβειες καί προβάλλοντας τίς ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας πάνω σὲ σύγχρονα

καί ἐνδιαφέροντα θέματα πού ἀπαχολοῦν τοὺς Ἕλληνες.

Γιὰ τὴ δραστηριότητά του αὐτὴ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μέ ἐγγραφοῦ τῆς ἐξέφρασε στὸν π. Χρυσόστομο «τὸν ἐπαινῶ καί τὴν εὐαρέσκεια Αὐτῆς» καί εὐχήθηκε «καρποφόρον συνέχισιν τοῦ σπουδαίου καί, ἐν τοῖς καιροῖς ἡμῶν, δυσκόλου ἔργου τοῦ πρὸς τὸν κόσμον εὐαγγελισμοῦ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ».

Μνημεῖο γιὰ τοὺς Κληρικοὺς

τῆς ΚΠόλεως

Τὰ συνεργαζόμενα Σωματεῖα Κωνσταντινουπολιτῶν ἀποφάσισαν νά ἀνεγείρουν Μνημεῖο γιά τοὺς συμπατριῶτες τοὺς Κληρικοὺς πού θυσίαστηκαν στοὺς ἀγῶνες γιά τὴν Πίστη καί τὴν Πατρίδα. Καλοῦν, γι' αὐτοὺς ἀρχιτέκτονες, μηχανικοὺς καί γλύπτες πού κατάγονται ἀπ' τὴν Πόλη, νά πάρουν μέρος στὸ σχετικὸ ἀρχιτεκτονικὸ διαγωνισμό. Τὸ μνημεῖο θά ἀνεγερθῆ στὸ Κοιμητήριο τοῦ Κόκκινου Μύλου (Ν. Φιλαδέλφεια).

Νέοι συνταξιούχοι τοῦ TAKE

— Μπούκας Δημήτριος, Ἱερεὺς Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, ἐπάπαξ 324.499.

— Γαμβρούλας Στυλιανός, Ἱερεὺς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 16.524, ἐπάπαξ 311.938.

— Σεῖρλης Ἐμμ., Ἱερεὺς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 16.524, ἐπάπαξ 311.938.

— Κολιάμπας Βάσιος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, ἐπάπαξ 324.499.

— Σουπλιὸς Γεώργιος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 13.230, ἐπάπαξ 283.125.

— Σεβαστιανὸς Βασίλειος, Ἱερεὺς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 30, σύνταξη 11.567, ἐπάπαξ 286.986.

— Γεωργόπουλος Θεόδωρος, Ἱερεὺς, Γ)6, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 17.592, ἐπάπαξ 323.929.

— Νέσκες Ἐμμ., Ἱερεὺς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 30, σύνταξη 11.567, ἐπάπαξ 286.986.

— Λίτρας Μιχαήλ, Ἱερεὺς, Δ)7, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 16.524, ἐπάπαξ 311.938.

— Κουτσόπουλος Δημ., ὑπάλληλος μέ 8ο βαθμὸ, ἔτη ὑπηρεσίας 35, σύνταξη 19.600, ἐπάπαξ 323.192.